

نكاح

رهنمود مشورتی برای عقد نكاح

تتبع و نلارش:

الحاج امين الدين (سعيدى - سعيد افغانى)

و دوكتور صلاح الدين (سعيدى - سعيد افغانى)

بسم الله الرحمن الرحيم مقدمه

برادران و خواهران مسلمان!

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

بدینوسیله باستحضار میرسانم که اخیراً برادران اندیشمند وفاضل مان جناب استاد دوکتور صلاح الدین « سعیدی- سعید افغانی » و استاد الحاج امین الدین « سعیدی- سعید افغانی » نوشته مختصر و خلی وزینی را در ارتباط به مسئله ازدواج در اسلام و شرایط صحت نکاح و احکام تابعه آن را با استفاده از منابع اصلی دینی ما (قرآن و سنت و اجماع) برشته تحریر در آورده اند ، و طوری که اطلاع دارند که از طریق وسایل اطلاعات جمعی چند بار به زیور چاپ نیز رسیده است .

من وقتی این نوشته گرانبها را مطالعه کردم ، لازم دیدم تا آنرا به همه برادران و خواهرانی که به نحوی در مسایل نکاح و محافل عروسی افغانها بخصوص در کشور های خارج از افغانستان سر و کار دارند و یا اشتراک میکنند ، نیز برسانم تا در قدم اول کسانی که بعنوان عقد کنندگان در محفل عقد نکاح درین مجالس شرکت میکنند ، آنرا درست مطالعه کرده و مطالب اساسی آنرا بذهن خویش بسپارند .

و هم چنان دختران و پسرانی که در کشورهای خارج می خواهند باهم ازدواج کنند ، در قدم اول خود شان ، شرایط اصلی صحت نکاح را درک کرده و از حقوق و امتیازاتی که در امر نکاح به زنها تعلق میگیرد نیز با خبر شوند و در مقابل مردان و یا دامادان نیز مکلفیتهای شرعی خویش را در برابر این قرارداد و پیوند خانواده گی ای که بر اساس شریعت اسلامی استوار می شود دقیقاً مد نظر داشته و طرفین (زن و شوهر) در برابر این میثاق الهی کاملاً متعهد و وفادار باشند .

از خداوند بزرگ و توانا برای این استادان ارجمند که همیشه جلو داری حرکت دعوت را بعهده دارند ، توفیق مزید و عافیت تمام و اجر و ثواب فراوان مسئلت میدارم .
و به امید آنکه پیوند های ازدواج خواهران و برادران افغان ما که در داخل و خارج افغانستان صورت می گیرد بر اصول و ضوابط شرعی بنا یابد .

آمین یا رب العالمین
برادران : الحاج عزیز (عزیز)

مقدمه دوم بر کتاب :

از سید ذاکر شاه سادات :

محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم میفرماید: « النکاح سنتی فمن أحب فطرتی لیستن بسنتی.» نکاح سنت من است، کسی که شیوه مرا دوست دارد از سنت من پیروی کند (الحديث).

دین مقدس اسلام و پیامبر اسلام محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم که رحمت برای عالمیان است از همان ظهور برای بشریت رهنمایی ها و روش های زندگی را سفارش و رهنمایی میکند که پیروی از آن سبب صلاح و فلان و نجات انسان در دارین میگردد.
بحق که مسأله نکاح، تنظیم خانواده و اجتماع به صورت بهتر ممکن در دین مقدس اسلام برای بشریت ارزانی، پیشکش و رهنمایی شده که با پیروی ازین وصول و دیگر اساسات و هدایات دین مقدس اسلام در رسیدن انسان به هماهنگی و آرامش لازم و تنظیم خانواده و فامیل به شکل بهتر به مدارج بلند انسانیت رسیده میتواند.

علمای کرام در رسانیدن این سخن حق و راه نجات رسالت بس عظیم و غیر قابل تعویض دارند.

در رابطه به مسایل اسلامی الحمد لله کتب و نشرات زیادی از مؤلفین مختلف وجود دارند که به شکل عام تحریر گردیده که الله تعالی همه این مؤلفین را اجر عظیم نصیب کند.

نوشته حاضر نکاح در اسلام که من آنرا سراپا مطالعه نمودم تتبع و نگارش جنابان الحاج امین الدین « سعیدی - سعید افغانی » و دوکتور صلاح الدین « سعیدی - سعید افغانی » یک نوشته و تتبع است که بیشتر برای خواننده معزز افغانی نوشته شده و تلاش شده تا رهنمود برای افراد مسلکی و غیر مسلکی باشد.

الله تعالی برای این جنابات اجر عظیم نصیب کند و از درگاه ایزد متعال تمنا داریم و استدعا میکنیم تا هر پیوند وصلت زنا شوی دومی مسلمان وصلت خیر و سعادت فامیل ها و عالم اسلام و انسانیت گردیده و برای شان اولاد صالح و خدمتگار حق بدنیا آورد. رینا تقبل منا انک انت السميع العليم. برادر شما : (فارمسیست سید ذاکر شاه سادات)

تقریظ بر رساله از غلام ربانی « ادیب » کابل - افغانستان

این کتاب پر محتوا و با عظمت که در اختیار خوانندگان محترم قرار دارد، به اثر زحمات دانشمندان عزیز متفکر عصر علم و تکنالوژی، آقای استاد الحاج امین الدین (سعیدی) دکتور صلاح الدین (سعیدی) به ارتباط (نکاح در اسلام) در رشته تحریر درآمده است، واقعاً کتاب با ارزش ، سود مندی می باشد. که تشنه گان علم و معرفت را از نخستین زندگی اجتماعی تا مراحل تکامل آن به شکل سلیس و روان با استدلال از آیات قرآن کریم و احادیث رسول الله صلی علیه وسلم ، نظریات فقهایی عزیز ، عرف عام و عنعنات پسندیده بیان گردیده، می توان گفت این کتاب علاوه از اینکه برای عام و خاص ارزش خاص دارد، می تواند بحیث اثر گران بها در مدارس دینی، دانش گاه های خصوصی و رسمی توسط استادان تدریس گردد.

زیرا افغانستان در برابر تهاجم فرهنگی مبتذل قرار گرفته که با دین اسلام، عنعنات پسندیده، رشد اقتصاد سالم، معتقدات و ارزشهای همه ادیان آسمانی در تضاد است، برای همه مسلمانان به خصوص کسانی که قلم بدست اند جهت امحای این پدیده های شوم برای نجات مردم از این مهلکه، مبارزه پی گیر و جدی باید نمود، البته بزرگترین انواع این فرهنگ شوم در مراسم نکاح عرض اندام مینماید .

1- اسراف :

از جمله عنعنات جدید متضاد که، فرهنگ کشور مان را به چالش کشانیده است ، میتوان مصارف از حد توان بالا و گداز در محافل عروسی از قبیل گرفتن زر و زیور و لباس های گرانبها، پرداخت مصرف گداز در مقابل یکشب غذای صرف شده و آنهم غذای متنوع که اصلاً بطور کل صرف هم نمیشود و پسمانده گردیده و در زباله دانی می فند که خود از نظر شرع و عقل سلیم انسانی، نا روا پنداشته میشود، همچنان درآمد چند ساله مصرف کننده را ضرب صفر کرده و درآمد آینده را هم به قرضه گروگان می گردد، بر شمرد. چنانچه معقوله است (به حالی کسی باید گریست که عایدش نزده و خرچش بیست) ، این وضع کنونی خود

میرساند، ملت همچو افغانستان که ثبات سیاسی و اقتصادی ندارد، می باید از مصارف کمر شکن جلوگیری جدی نماید، در غیر آن آتش این معصیت همه جامعه را فراگیر خواهد شد.

2- پوشیدن لباس عریان :

البته پوشیدن لباس عریان از نظر اسلام حرام قطعی است، که میتوان گفت عده از تجارت پیشه ها لباس عریان را از کشور های بیرون از افغانستان وارد مینمایند، که قیمت فی جوره آن از ده هزار تا پنجاه هزار افغانی و بالاتر از آن می رسد، با یک عروس در شب عروسی چندین لباس عروسی خریداری می گردد، که می تواند قیمت یک پیراهن عروسی، برای یک خانواده فقیر اعاشه چند ماهه شود.

البته این یک مثال جزئی است که عده زیادی از مردم افغانستان بران فرهنگ مهلکه گرفتار هستند، تهاجم فرهنگ مبتذل در افغانستان ایجاب کتاب مسقل را مینماید، نمیتوان از این تقریظ همه ابعاد آن را دریافت کرد.

کتاب برادران عزیزم الحاج امین الدین (سعیدی - سعید افغانی) ودکتور صلاح الدین سعیدی - سعید افغانی) جنبه تطبیقی با خود گیرد، می تواند در برابر تهاجم فرهنگی، سد آهنینی به حساب آید.

در آخر اثر گران بهای دانشمند توانمند استاد امین الدین سعیدی ودکتور صلاح الدین سعیدی را به دیده قدر نگریسته برای خودش و همه منسوبی شان، ملت اسلام علی الخصوص به مردم افغانستان و برای برادر نهایت صمیمی ام استاد معراج الدین شمس ریس امور مالی وحسابی وزارت احیا و انکشاف دهات تبریک عرض مینمایم، که او شان علم دوست و دلسوز جامعه اند، من و استاد امین الدین سعیدی را تشویق و وادار به نوشتن چنین کتاب ها مینمایند، خداوند(ج) همه جهان بشریت را در راه نیک هدایت نماید.

خوانندگان نهایت گرامی و ارجمند، هم اکنون کتاب بدست تان قرار دارد که، من را وادار بر این ساخت تا چند بیت به مناسبت نکاح بنویسم.

شعر سروده شده این است:

سعادت در نکاح بینی امید
از قول خدا و رسول کتاب
دلربا و نازنین و همدم است
گر رود بر جانی جان را دو است
دیده بگشاید به دور ماه تاب
همچو آبی پر زلال و بحر بر
قلب او را گوهری تسکین بود
در خلافت میزبان بادم است
زندگی را ساز و برگ است و همی
سر تو از نزد او پنهان شود
هرکجا باشی سکونت بر زن است
گر توانی در نکاح خویش گیر
همچو گل با سنبل زیبا شود
رحمت حق سازگاری آدمی

والا گهر امین الدین سعید
مومنان را تو بنمودی خطاب
چون خطابت همچو آب و زمزم است
آنچه آن فکری نما، زان را رواست
مرد، زن را همچو نور آفتاب
زن زمین و پر نهال و پر ثمر
زن مرد را جوهری تمکین بود
زن نمایی فخر جان آدم است
زن درخت بار سبز است و همی
زندگی بر ذات او قربان شود
گر بینی فشارت بر تن است
زن نباشد مرترا هرگز اسیر
مهر تو با مهر زن یکجا شود
ای ادیب و خاکساری هردمی

غلام ربانی « ادیب »

بسم الله الرحمن الرحيم
نکاح در اسلام

رهنمود مشورتی برای عقد نکاح

پیشگفتار:

**بنام آنکه هستی را به کن کرد
زواج روح بستنی را به زن کرد**

ستایش است اوذاتی را که از نیستی هست آفرید، آدم را به فرشته گان و جن به معیار علم و دانش برتری داد و خلیفه زمین ساخت وراثت و گردش خلافت را در میان فرزندان آدم به ذریعه ازدواج تداوم بخشید.

دروید بر سرور کائنات حضرت محمد صلی الله علیه وسلم که مظالم جاهلیت در حق ایشان از میان برداشت، جای آن را به حریت و آزادی استقلال فکری تعیین سرنوشت و خود ارادیت پرکرد.

گذشت زمان، دور شدن جامعه از تعلیمات و معتقدات دینی و غلبه فرهنگ جوامع دور از تعالیم اخلاقی عده ای از ملت ها را متمایل بر آن ساخته تا از روش، خرافات و بدعت های ایشان تقلید کورکورانه نمایند، این وضع اسف بار کشور های عقب مانده از تمدن به خصوص افغانستان را به گودال بدبختی قرارداد.

بدین جهت خواستم، رساله رهنمودی و مشورتی را بنام (نکاح در اسلام) در رشته تحریر مرقوم سازم، زیرا نکاح نخستین روزنه حیات اجتماعی، سیاسی، اخلاقی، دینی و اقتصادی بشریت را رقم میزند، بلکه محوریت خلافت زمین بر آن استوار است.

افغانستان کشوری است اسلامی، همانطوریکه در سایر موارد دارای ویژه گی های بخصوص خویش است، در امر عقد نکاح نیز دارای خصوصیات و روش های ویژه و بخصوص افغانی خود میباشد.

در این شك نیست که مراسم عقد نکاح مطابق شرع اسلام و سنت پیامبر محمد صلی الله علیه السلام صورت می پذیرد، ولی در جنب آن يك مقدار مراسم و رواج های خاص، قومی و قبیلوی، افغانی نیز پیوست با مراسم شرعی عقد نکاح گردید است. ضرورت است در حین عقد نکاح این خصوصیت، در صورتیکه به اصول شرعی در مخالفت نباشد در نظر گرفته شوند. که در صورت عدم مراعات **آن موجب جنجال غیر ضروری شده و میگویند نکاح باطل و یا نکاح بصورت درست انعقاد نیافته است.**

خواننده محترم!

در این جزوه کوشش نموده ایم تا تمام جوانب و جزئیات مراسم عقد نکاح را با مسایل تخنیکی این مراسم خدمت خوانندگان محترم تقدیم بداریم. هدف این جزوه رهنمود برای افراد مسلکی و غیر مسلکی بوده، تا سهولت های رهنمودی برای شان در حین اشتراك در مراسم عقد نکاح منحیث ناکح و منکوح، منحیث شاهد و وکیل مهر و نفوس و منحیث حاضرین مجلس و محفل خوشی تقدیم بداریم.

آغاز محفل:

معمولاً محفل مراسم عقد ازدواج را امام، عالم، و یا عاقد نکاح چنین آغاز می نماید:
اعوذ بالله من الشیطان الرجیم.

بسم الله الرحمن الرحيم

«الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على خير خلقه محمد وعلى آله واصحابه اجمعين
اما بعد».

لقد قال الله تعالى في القرآن الحكيم و الفرقان المجيد «ومن آياته أن خلق لكم من
أنفُسكم أزواجاً لتسكنوا إليها وجعل بينكم مودة ورحمة إن في ذلك لآيات لقوم يتفكرون -
صدق الله العظيم»

واز نشانه های خداوند آنست که بیافرید برای شما از جنس شما زنان را تا آرام گیرید
بسوی ایشان و پیدا کرد میان شما دوستی و مهربانی، بدرستی که در اینکار نشانه ها
است برای گروهی که تفکر می کنند. «

و یا یکی از این آیات : «والله جعل لكم من انفسكم أزواجاً وجعل لكم من أزواجكم بنين
وحفدة ورزقكم من الطيبات» (سوره النحل آیت ۷۲) (خداوند آفرید برای شما از جنس
شما زنان را و آفریده برای شما از زنان شما پسران و نوادگان را و روزی داد شما
را از پاکیزه ها «اویا» و من کل شیء خلقنا زوجین لعلکم تذکرون (سوره
الذاریات آیت ۴۹) «واز هر چیزی آفریدم دو جنس را تا شما پند پذیر شوید».

و یا عاقدنکاح میتوانید محفل خوشی را به این حدیث شریف آغاز نماید:
«یا معشر الشباب من استطاع منکم الباءة فلیتزوج فإنه اغض للبصر وأحصن للفرج،
ومن لم یستطع فعليه بالصوم فإنه له وجاء» (بخاری و مسلم).

(ای گروه جوانان! هر یکی از شما که قدرت تأمین مخارج ازدواج را دارد و میتواند
هزینه آن را تهیه کند باید ازدواج کند، چرا که ازدواج بهتر است برای کنترل چشم
و ناموس را بهتر محفوظ میدارد، اما کسی که نتواند نفقه ازدواج را تأمین کند باید
روزه بگیرد چون روزه باعث ضعف و کم شدن شهوت و غریزه جنسی است.)

و یا این حدیث و گفتار پیامبر بزرگوار اسلام محمد صلی الله علیه و سلم «النکاح من سنتی
فمن رغب عن سنتی فغدر» (نکاح سنت و شیوه مورد پسند من است کسی که
از نکاح روی گرداند از سنت و راه من روی گردانیده است)

و یا «النکاح سنتی فمن أحب فطرتی فلیستن بسنتی» (نکاح سنت من است، کسی که
شیوه مرا دوست دارد از سنت من پیروی کند) (آداب نکاح کتاب دوم باب اول صفحه
۲۳۵ جلد اول کتاب احیاء علوم الدین، امام غزالی طوسی).

و یا «تناکحوا تکثروا فانی أباهی بکم یوم القیامة حتی بالسقط» (اگر ازدواج کنید تعداد
تان افزایش می یابد، من در روز قیامت به شما افتخار می کنم حتی به جنینی که سقط
می کنید) در صورت مساعد بودن فضای مجلس اگر در مورد حکمت و فلسفه نکاح و حکم
ازدواج صحبت مؤجز و مختصر بعمل آید بهتر خواهد بود.

همانطوریکه میدانید ازدواج یکی از مؤکدترین سنت های پیامبران بشمار رفته، طوریکه
خداوند متعال می فرماید: «ولقد أرسلنا رسلاً من قبلك وجعلنا لهم أزواجاً وذریة» (رعد:

۳۸) (وما پیش از تو پیامبرانی را فرستاده ایم و زنان و فرزندان بدیشان داده ایم).

اراده خداوند سبحانه و تعالی چنان نبود که جهان بحال خود دوام کند و هر وقتی که
بخواهد تعداد افرادش را زیاد شود بلکه غرایز را منظم نموده و برای آنها قواعد وضع
کرده تا آدمیت انسان را حفظ و فضیلت، طهارت و عفاف را در او پرورش دهد.

در دین مقدس اسلام ازدواج برای کسانی که توانایی داشته باشند، واجب است،
زیرا ازدواج، باعث عفت و نگهداری نفس میشود.

ازدواج برای کسانی که توانایی داشته باشند، واجب است، زیرا ازدواج، باعث عفت
و نگهداری نفس میشود. ازدواج سنتی میباشد که خداوند متعال آنرا غرض سیرکشتی
زندگی به طرف صلاح و فلاح تشریح کرده.

ازدواج يك واجب اجتماعي است تا از انقضای نوع بشر جلوگیری شود. ازدواج بهترین راه برای ایجاد عشق و علاقه و محبت در بین مردان و زنان است. ازدواج نه تنها در بین انسانها بلکه در مخلوقات، در عالم حیوان و انسان وجود دارد. ازدواج در اسلام، عقد، عهد و پیمانی است در بین زن و شوهر طوریکه خداوند متعال در قرآن عظیم الشان می فرماید: «**وَأَخْذُنْ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا**» (**زنان**) باعقد ازدواج که با شما می بندند (عهد و پیمان بسیار محکمی از شما میگیرند) (نساء ۶: ۲۱) از مفهوم این آیه متبرکه میتوان چنین استنباط کرد که:

ازدواج عهد و پیمانی است بسیار محکم که زن آن را از مرد میگیرد و با ایجاد چنین عهد و میثاقی در بین آنان، هر يك متعهد میشوند که وظیفه خود را نسبت بهم به خوبی انجام دهند، طوریکه این مفهوم از جمله «**ميثاقاً غليظاً**» بخوبی واضح و آشکار میگردد که پروردگار ما با چه زیبایی تعبیر با ارزش رابطه زناشویی را بیان داشته است.

بنابراین ازدواج در دین مقدس اسلام معامله تجاری و تملکی مانند خرید و فروش و اجاره نیست، و یا معامله ای نیست که زن را تقریباً به صورت برده در آورد و اختیارات او را سلب کرده باشد.

ازدواج در دین مقدس اسلام قرار داد است که برای طرفین عقد زن و شوهر حقوق و وجایب تعیین می کند و رسالت هر يك از زوج و زوجه را در فامیل، خانواده و جامعه تعیین می دارد. رابطه و علاقه در بین زن و شوهر رابطه اطمینان و آرامش است، در امر ازدواج قلبها آرام میگیرند و مهر و محبت به وجود می آید.

ابن عباس (رض) میگوید:

«**عبادت انسان تکمیل نمی شود تا ازدواج نکند**. هدف ابن عباس این است که وی ازدواج را جزء عبادت و مکمل آن قرار داده است و اگر به مفهوم حکمت و فلسفه ازدواج هم دقت بعمل آید، قلب انسان به اثر ازدواج از فشار و غلبه شهوت آرام میشود و عبادت هم جزء با قلب فارغ و آرام تکمیل نخواهد شد.

ابن مسعود (رض) می گفت: **اگر تنها ده روز از عمرم باقی بماند دوست دارم ازدواج کنم تا به حالت مجرد و عذب به حضور پروردگارم نرسم.**

سن ازدواج:

دین مقدس اسلام سن مشخصی را برای ازدواج تعیین نکرده و در مورد قانون و ضابطه معینی را برای تفاوت سن مرد و زن به هنگام ازدواج وضع ننموده است و لی بهتر این است که انسان پس از رسیدن به سن بلوغ - چنانچه امکانات مادی کافی که از نفقه بر آمده بتواند، اقدام به ازدواج نماید، زیرا برای سلامت جسمی و روانی و رشد ایمان و اخلاق و به دست آوردن انگیزه برای کار و احساس مسئولیت و تربیت فرزندان در مرحله جوانی و توانایی مفید خواهد بود.

همانطوریکه گفتیم، ازدواج جزء راه و رسم فطری بشری و سنت پیامبر صلی الله علیه وسلم است در اولویت قرار دارد و رهبانیت و پرهیز از ازدواج تا رسیدن به سنین بالاتر بدون دلیل با روش پیامبران خداوند در تضاد است. از جانب دیگر ازدواج از جمله عبادتی به شمار رفته، و هر عبادتی در جای خود موجب نزدیک شدن بیشتر به پروردگار با عظمت میگردد.

شیخ محمد علی الصابونی در کتاب خویش تحت عنوان (الزواج البکر) مینویسد که ازدواج در جوانی دارای فواید پنجگانه میباشد:

ادامه نسل بشری، مصونیت پیدا کردن در مقابل نفس و شیطان، لذت بردن از عشق و محبت همسری و تقسیم کار و مسئولیت های زندگی میان زن و مرد و مبارزه با کشش های ناروای نفسانی.

دو خصلت بخصوص در آفرینش زن:

پروردگار با عظمت مادر خلقت و آفرینش زن بر علاوه دیگر دو خصلت عمده را قرار داده است که با داشتن این دو خصلت، زن نسبت به مرد دارای امتیاز بخصوص می باشد.

اول اینکه:

زن در قرآن عظیم الشان به منزله کشتزاری برای تکون و پیدایش نوع بشر قرار داده، تا نوع بشر در داخل این صدف آرام یافته و نمو کند، تا به حد ولادت برسد، پس بقای نوع بشر بستگی به وجود زن دارد و بدین ترتیب نسبت به مرد دارای امتیاز خاص خود میباشند.

دوم اینکه:

از آنجا نیکه باید این موجود، جنس مخالف خود یعنی مرد را مجذوب خود کند، و مرد برای این که نسل بشر باقی بماند به طرف او و ازدواج با او و تحمل مشقت های خانه و خانواده جذب شود، الله تعالی عزوجل در آفرینش، خلقت زن را لطیف قرار داد، و برای اینکه زن مشقت حمل و ولادت و رنج و زحمات منزل را تحمل کند، شعور و احساس او را لطیف و رقیق کرد، و همین خصوصیت، که یکی در جسم اوست و دیگری در روح او، تاثیری در وظایف اجتماعی محول به او دارد.

حکم ازدواج:

حکم ازدواج در اسلام از نظر فقها مشمول احکام پنجگانه میگردد:

(واجب، مستحب، حرام، مکروه و مباح) می شود.

ازدواج واجب:

ازدواج زمانی بالای انسان واجب میگردد که یقین حاصل نماید، که اگر ازدواج ننماید مرتکب زنا می شود و از طرف دیگر توانایی تأمین هزینه ازدواج و مهریه و نفقه همسر را داشته باشد و از طریق گرفتن روزه نتواند خود را از گناه مصون بنماید. زیرا حفظ و عفت نفس واجب است و هر کاری که بدون آن واجبی انجام نمی شود، خود آن کار نیز واجب می گردد.

ازدواج مستحب:

در شرایط طبیعی و عادی که انسان مسلمان نگران این نیست اگر ازدواج نکند مرتکب زنا می شود و اگر ازدواج ننماید حقی از زنی ضایع نگردد. در این صورت ازدواج بر او واجب نیست، بلکه ازدواج مستحب است.

ازدواج حرام:

ازدواج زمانی بالای انسان حرام میگردد که مطمئن باشد که در صورت ازدواج نمی تواند حقوق همسرش را مراعات نماید و توانایی تأمین مخارج زندگیش را ندارد، در این صورت ازدواج بالای او حرام است. زیرا ضرر و زیان رسانیدن به دیگران حرام است و هر کاری هم که منجر به زیان دیگران بشود نیز حرام خواهد بود. در دین مقدس اسلام قاعده ای که نباید انسان به انسان دیگری ضرر رساند بوضاحت تام بیان گردیده است: «لا ضرر ولا ضرار فی الإسلام»

ازدواج مکروه :

زمانیکه انسان احتمال این را بدهد که توانایی ادای حقوق مادی و معنوی همسرش را ندارد - اما یقین نداشته ازدواج در این حالت برایش مکروه است.

ازدواج مباح :

هر زمانیکه موانع و منافع آن یکسان باشد، اقدام به ازدواج مباح است یعنی انجام دادن و ندادن آن از نظر شرعی با هم فرق نمی کند.

تعریف نکاح:

نکاح عبارت است از : بر قرار کردن رابطه همیشگی بین يك مرد مسلمان با يك زن مسلمان یا اهل کتاب برای بهره گرفتن از مسایل جنسی به غرض توالد و تناسل بر نحوه مشروع و بصورت دائمی و بطور رضا .

ازدواج مباح :

هر زمانیکه موانع و منافع آن یکسان باشد، اقدام به ازدواج مباح است یعنی انجام دادن و ندادن آن از نظر شرعی با هم فرق نمی کند.

ارکان و شروط نکاح:

1- ایجاب و قبول:

البته ایجاب و قبول رکن اساسی عقد نکاح میباشد که بین زوجین به لفظ صریح نکاح و یا زواج صورت بگیرد. تمام فقهای اسلام به رکن بودن آن توافق نظر دارند، یعنی بدون آن نکاح باطل است.

2- زوج و زوجه :

وجود زوج و زوجه در عقد نکاح نزد جمهور از فقها رکن دیگری از عقد نکاح به شمار میرود و بدون آن عقد نکاح صورت گرفته نمی تواند. اما امام ابو حنیفه آن را رکن مستقل نمیداند، بلکه از متلزمات و مقتضیات ایجاب و قبول می داند.

3- صداق (مهر):

از نظر امام مالک مهر از جمله رکن نکاح میباشد. دلیل اش آیه (وأتوا النساء صدقاتهنن قبله) ترجمه: مهر زنان را به خوش دلی بدهید. اما جمهور حنفی، شافعی، حنبلی، آنرا از جمله شروط عقد نکاح میدانند و نه از ارکان آن.

4- ولی:

بعضی فقها ولی را برای صغیر و صغیره رکن میدانند و بعضی دیگر شرط میدانند. اما ولی برای زن بیوه به اتفاق آراء نه شرط است و نه رکن.

شرایط ازدواج :

شرایط ازدواج عبارت است:

از ایجاب و قبول صیغه ازدواج و حضور دوشاهد ، اگر زن و مردی پس از خواستگاری و توافق طرفین، رضایت و توافق خود را با حضور دو نفر شاهد عادل و معتبر اعلام کردند و صیغه و لفظ ایجاب و قبول را با حضور این دو شاهد جاری نمایند ، عقد ازدواج در بین آنان تأمین میگردد و این دو به صورت زن و شوهر هم در می آیند خواه این ازدواج به حضور عالم دینی یا حاکم قضایی انجام گیرد ، یا هیچ یکی از آنان نباشد ، اگر ازدواج در دفتر قضا با حضور دو نفر شاهد انجام گیرد و به ثبت برسد ، از لحاظ دینی و شرعی بلا اشکال است.

حکم اسلامی در تعیین شاهدان ولی در نکاح :

در حدیث از ابو موسی (رض) روایت شده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود :
« لا نکاح إلا بولی » نکاح بدون ولی جواز ندارد » (احمد ، ابو داود ، ابن ماجه و ترمذی).

همچنان پیامبر اسلام محمد صلی الله علیه وسلم فرموده است :
« لا نکاح إلا بولی وشاهدی عدل ، وما کان من نکاح غیر ذلک فهو باطل ». (نکاح درست نیست مگر با بودن ولی ودو شاهد عدل و آنچه باشد از نکاح غیر از این پس باطل است) (ابن حبان)

از ام المؤمنین عائشه (رض) روایت شده که پیغمبر صلی الله علیه وسلم فرمود :
« ایما امرأة نکحت بغير إذن ولیها فنکاحها باطل ، فنکاحها باطل ، فإن دخل بها فلها المهر بما استحل من فرجها ، فإن اشتجروا فالسلطان ولی من لا ولی له » (احمد ، ابو داود ، ابن ماجه و ترمذی) (هر زنی که نکاح کند بدون اجازه ولی خود پس نکاحش باطل است ، پس نکاحش باطل است پس اگر دخول کرد بر این زن پس اوراست مهر به سبب استحلال فرجش ، پس اگر مشاجره کردند در این صورت سلطان ولی کسی میباشد که ولی ندارد. و یا هم قاضی.

مقدمترین ولی پدر است وبعد از او پدر کلان و سپس برادر خواه از يك پدر و مادر باشند یا تنها از پدر ، و سپس سائر عصبه. (1)

بنأ نکاح بدون ولی که باید مرد باشد ودو شاهد عدل صحیح نیست.
جمهور علماء سلف و خلف همه وهمه ولسی را در نکاح معتبر میدانند تا جایی که ابن المنذر گوید که از هیچیک از صحابه خلاف آنرا نمی داند.
تعدادی زیادی از مفسران و فقها (در مورد آیت 232 سوره بقره)
« فلا تعضلوهن أن ینکحن أزواجهن » (پس منع نکنید ایشانرا از اینکه نکاح کنند با شوهران خویش .)

مفسران میگویند اگرچه این آیت در مورد معقل بن یسار (رض) نازل شده که سوگند خورده بود که خواهر خود را به شوهر قبلی اش که اورا طلاق داده بود نکاح نکند.
ولی مفهوم اساسی آیه اشاره دارد به سوی ولی زن واستدلال میآورند که اگر زن میتواندست خود نکاح خود را منعقد نمایند ، معقل بن یسار از منع کردن او نهی میشد.

آغاز محفل:

امام و عاقد نکاح چنین شروع و آغاز می کند که :

برادران ، علما ، دانشمندان ، دوستان وجوانان محترم : افتخار داریم که امروز در این محفل مقدس شرعی وخوشی در مراسم عقد زواج ونکاح این دوجوان که به رضا ورغبت حاضر به عقد ازدواج گردیده اند ، اشتراک به هم رسانیده ایم و بکار شرعی وامر خیر خویش مطابق سنت محمد صلی الله علیه وسلم آغاز میکنیم.

شهادت :

شهادت و یا گواهی دادن در امر ازدواج مطابق شرع اسلامی باید توسط دونفر دو مرد مسلمان عاقل و بالغ که هر دوی شان متصف به عدالت و امانت باشند، صورت گیرد .
پیامبر اسلام محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم می فرماید: (لا نکاح إلا بولی وشاهدی عدل، وما کان من نکاح علی غیر ذلک فهو باطل) یعنی: «ازدواج بدون حضور ولی و دو شاهد عادل درست نیست و هر نکاحی که بدون این صورت گیرد ، باطل است.» (ترمذی).

هدف از حضور دو شاهد عادل در عقد نکاح:

طوری‌که که گفته شد، شاهدان باید عاقل و بالغ باشند و سخن طرفین عقد را بشنوند و بدانند که مقصود طرفین عقد از آن سخنان، عقد ازدواج است (اگر شاهدان کور باشند بایستی بیقین صدای طرفین عقد را از هم تشخیص بدهند و بشناسند). اگر گواهان نابالغ یا دیوانه یا کرب یا مست باشند، عقد نکاح صحیح نیست، چون وجود اینها از نظر شرع با عدم وجودشان، یکسان است.

اما در مورد عدل شاهدان:

امام ابو حنیفه (رح) می‌گویند:

عدالت گواهان شرط صحت عقد ازدواج نیست و با حضور گواهان فاسق نیز عقد نکاح صحیح است. هرکس شایسته ولایت ازدواج باشد، شایستگی گواهی و شهادت بر ازدواج را نیز دارد. چون مقصود از حضور گواهان اعلان ازدواج است. امام شافعی (رح) می‌گویند:

به استناد به حدیث « لا نکاح إلا بولي وشاهدي عدل » حضور گواهان عادل را شرط می‌دانند. اگر عقد ازدواج با حضور گواهان مجهول الحال صورت‌گیرد دو رای وجود دارد و مختار مذهب شافعی آنست که صحیح است. چون ازدواج در روستاها و بیابان و میان عامه مردم صورت می‌گیرد که حقیقت عدالت آنان شناخته نیست و اعتبار عدالت ایجاد مشقت می‌کند، لذا بظاهر حال اکتفا می‌شود و کافی است که حال گواهان مجهول باشد و فسق آنها ظاهر نباشد. زیرا عادل کسی است که در ملاء عام مرتکب کبائر نشود و دارای فسق آشکار نباشد. هرگاه بعد از عقد معلوم شد، که گواه فاسق بوده است اشکالی ندارد چون شرط عدالت آنست که فسق او ظاهر و آشکار نباشد و هنگام عقد فسق او مستور و پوشیده بوده است پس عدالت تحقق یافته است. اما اگر کسی تارک نماز باشد، در اینصورت شاهد گرفتن وی اعتبار ندارد و صحیح نیست شهادتی که بی نماز اند نباید از آنان در امر شهادت دعوت بعمل آید.

شرط مسلمان بودن شاهدان:

اگر ازدواج بین مرد و زن مسلمان باشد و هر دو مسلمان باشند فقها بدون اختلاف مسلمان بودن گواهان را شرط می‌دانند.

ولی اگر مرد مسلمان با زن غیر مسلمان ازدواج کند، در شهادت گرفتن غیر مسلمان اختلاف دارند. احمد و شافعی و محمد بن الحسن گویند با حضور گواه غیر مسلمان عقد ازدواج صحیح نیست، چون ازدواج برای مسلمان است و گواهی غیر مسلمان بر آن قبول نیست.

امام ابو حنیفه و امام ابو یوسف می‌گویند که اگر زن اهل کتاب باشد، شهادت دو نفر اهل کتاب جایز است.

شاهدان:

همانطوری‌که گفته شد: امام، قاضی یا عالم که مسؤلیت انعقاد عقد نکاح را دارد در محفل عقد نکاح و به حضور حاضرین از اعضای فامیل و دوستان فامیل‌های (داماد و عروس)، باید دو نفر مرد عاقل، بالغ و مسلمان و یا یک نفر مرد و دو زن را که از محارم عروس باشند، به نزد عروس می‌فرستند تا از عروس (خطیبه) بپرسند که کی را بحیث « وکیل مهر و نفس » خویش تعیین مینماید.

شاهدان بعد از اخذ هدایت از نزد قاضی، به نزد عروس رفته و از وی می پرسند که کی را بحیث وکیل مهر و نفیس خویش در قسمت عقد نکاح با جوان به نام (..... نام داماد - ناکح تعیین می کند؟

پوینته د ناوی نه :

لطفاً و ایست چي تاسی (د ناوی نوم او دیپلار نوم) د محترم (د زوم نوم او دیپلار نوم) سره د صحیح او شرعی نکاح په هکله خپل د مهر او نفیس وکیل څوک ټاکلی دی او یا ټاکي؟ (عروس میتواند مانند داماد در مراسم ایجاب و قبول شخصاً حضور به هم برساند و خودش مراسم ایجاب و قبول را بجاء آورد، البته با معیت ولی دختر و دونفر شاهد.)

معمولاً طوری مروج است که عروس به دفعه اول و دوم جواب شاهدان را نمی دهد و سکوت می کند. شاهدان باید برای بار دوم و سوم از عروس سؤال کنند، که کی را بحیث وکیل مهر و نفیس خویش تعیین می نماید. ضرور است که نام وکیل مهر و نفیس توسط دختر به صورت مشخص در برابر سوال هر دو شاهدان تذکر داده شود. عروس درحین تعیین وکیل مهر و نفیس خویش باید چنین بگوید :

متن دری :

من (.... نام عروس) بنت (.....) در قسمت تعیین مهر و عقد نکاح صحیح و شرعی خویش با محترم (.... نام داماد) ولد (.....) محترم (کاکا، ماما، برادر کلان ...) (.... نام وکیل) را بحیث وکیل مهر و نفیس خویش در قسمت عقد نکاح و تعیین مهر با محترم (.... نام داماد) ولد (.....) تعیین می نمایم.

پینتو متن:

زه (.... د ناوی نوم ...) د (.....) لور د محترم (... د زوم نوم) د (.....) زوی سره د صحیح، شرعی نکاح د عقداو د مهر د تعیین په برخه کی محترم خپل (کاکا، ماما، مشرورور...) محترم (... د وکیل نوم ...) د شرعی وکیل به توگه انتخاب او ټاکم. نام وکیل « مهر و نفیس توسط دختر به شاهدان گفته شده » و بعداً هر دو شاهد مکلف اند، نام وکیل مهر و نفیس دختر را برای قاضی یا امام و حاضرین نیز بطور شرعی و قانونی اعلان بدارند.

حکم شرعی در مورد:

اجازه خواستن از زن قبل از ازدواج همانطوریکه ازدواج بدون ولی جایز نیست، بر ولی نیز واجب است که زنان تحت تکفل خود قبل از ازدواج اجازه بخواهد، و اگر زن راضی به ازدواج نباشد، ولی نمی تواند او را مجبور کند، پس اگر بدون رضایت او (ولی) او را به عقد نکاح کسی در آورد، می تواند آن را فسخ کند:

در حدیثی از ابو هریره روایت است که پیامبر صلی اله علیه وسلم فرمود:

« لا تنکح الا حتی تستأمر، ولا تنکح البکر تسأدن، قالوا: یا رسول الله وکیف اذنھا؟ قال: ان تسکت» (بیوه تا از او دستور نگرفته ازدواج داده نشود، و دوشیزه هم تا از او اجازه گرفته نشود، به ازدواج کسی داده نشود. گفتند: ای رسول خدا، اجازه رضایت (بکر) باکره (چگونه است؟ فرمود: این است که ساکت بماند).

(صحیح سنن ابن ماجه (۲۱۰۰)، (لاروا ۶۱۸۶)، صحیح مسلم امام مسلم (۸۶۹) - ۲۵۹۴).

همچنان در حدیثی دیگری که از خنساء بنت خدام انصاری روایت است: «**أن أباهما زوجها وهي ثيب ، فكرهت ذلك ، فأتت رسول الله صلى الله عليه وسلم فرد نكاحها**» (او بیوه بود و پدرش بدون رضایت او ، او را به عقد کسی در آورد ، نزد پیامبر صلی الله علیه وسلم رفت و نکاحش را باطل کرد). (صحیح سنن الترمذی (۴۱۸) ، صحیح مسلم (۲-۵۹۱-۸۸۶) ، سنن الترمذی (۲-۹-۵۰۵) .

و در حدیثی از ابن عباس (رض) روایت است: «**أن جاریة بکراً أتت النبی (ص) فذکرت له أن أباهما زوجها وهي کارهة ، فخيرها النبي صلى الله عليه وسلم**» .

(دختری (بکر- باکره) نزد پیامبر صلی الله علیه وسلم آمد و به آنحضرت گفت که : پدرش بدون رضایتش ، او را به عقد کسی در آورده است پیامبر اسلام محمد صلی الله علیه وسلم ، او را (فسخ عقد) اختیار داد .

(صحیح جامع الصغیر (۴۷۱۱) ، الارواء (۶۱۱) ، صحیح امام مسلم (۲-۵۹۱-۸۵۵) ، سنن الترمذی (۲-۹-۵۰۵) .

مراسم شهادت شاهدین:

دو نفر شاهد بعد از اخذ موافقه و نظر عروس در مورد تعیین وکیل «**مهر ونفس**» به محل اجتماع حاضران مراسم عقد نکاح مراجعه نموده و منتظر ادای شهادت در برابر امام و حاضران منتظر شهادت ، هستند .

قاضی یا امام در ابتدا به شاهدان خوش آمدید گفته (**ومطابق عرف افغانی**) از شاهد اول میپرسد: از کجا آمده اید؟

شاهد اول:

بعد از بسم الله الرحمن الرحيم

آغاز به ادای شهادت مینماید: و در جواب سوال امام که از کجا آمده است ؟ میگوید از شهر وکالت

قاضی یا امام ادامه داده میگوید و میپرسد:

چه آورده اید؟ شاهد اولی میگوید:

حکم وکالات

قاضی یا امام میگوید: لطفاً آنرا بیان کنید.

شاهد میگوید: **بسم الله الرحمن الرحيم**

متن دری:

اینجانب (... نام شاهد...) شاهد شهادی میدهم بخاطر خدا نه از روی ریا ع که : المسمات بی بی (..... نام عروس - منکوحه) بنت (محترم) که به این نام ونسب دیگر دختری ندارد ، وکیل مهر ونفس خویش را محترم (..... نام وکیل مهر ونفس) - اگر از جانب شاهد به وکیل مهر ونفس که در نشست حاضر است بدست نیز اشاره شود بهتر است) را تعیین نموده است.

متن پشتو - پښتو متن:

بعد له بسم الله نه داسي وايي: زه (... د شاهد نوم ...) په صداقت سره - أشهد و شهادی ورکوم د الله لپاره ، نه د ریا لپاره چې پیغلي (... د ناوی نوم ...) د (.....) لور چې په دی نوم او نسب بل لور نه لری ، خپل (کاکا ، ماما ، مشر ورور ...) بناغلي (.....) دوکیل نوم ...) د محترم (... د شاه نوم ...) د (.....) زوی سره د صحیح ، شرعی او قانونی نکاح د ترلو په هکله او د مهر د تعیین په برخه کې خپل شرعی وکیل د مهر او نفس انتخاب او تاکی دی .

قاضی یا امام روی بطرف شخصی که نام اش از جانب شاهد اول بحیث «وکیل مهر و نفس» ذکر گردیده است و قبلاً در نزدیک امام یا قاضی جا بجا گردیده است میپرسد: شما این وکالت را قبول دارید؟

وکیل مهر و نفس میگوید:

بلی من این وکالت را قبول کرده ام. قاضی یا امام به اخذ شهادت شاهد دوم آغاز میکند و میگوید لطفاً شاهد دوم شهادت دهد!

شاهد دومی حاضر و آغاز به شهادت میکند و به مانند شاهد اولی این شهادت نیز تکمیل می شود.

قاضی یا امام روی بطرف شخصی که نامش (وکیل مهر و نفس) از جانب شاهد دومی هم بحیث «وکیل مهر و نفس» ذکر گردیده میپرسد: شما این وکالت را قبول دارید؟ وکیل مهر و نفس میگوید: بلی قبول کرده ام.

همچنان امام بعد از تعیین وکیل «مهر و نفس» دختر روی به طرف ناکح (شوهر آینده) نموده و می پرسد که: محترم (نام داماد....) شما که به خاطر عقد نکاح با پیغله بی بی (..... نام منکوحه - عروس ..) بنت (.....) که به این نام و نسب دیگر دختری ندارد و وکیل مهر و نفس خویش را (کاکا، ماما، برادر کلان... خویش) محترم (..... نام وکیل مهر و نفس....) تعیین نموده است، میخواهید خودتان در این محفل به جواب ایجاب و قبول، بحث و توافق بر مهر پردازید و یا مانند منکوحه میخواهید برای خود و کیلی را تعیین کنید؟

متن اقرار دری و پشتو ناکح (داماد) برای تعیین وکیل:

متن دری:

من (... نام ناکح) ولد (.....) در قسمت عقد نکاح صحیح و شرعی خویش با پیغله (... نام عروس) بنت (.....) که به این نام و نسب دیگر دختر ندارد محترم (کاکا، ماما، برادر کلان...) (..... نام وکیل.....) را بحیث وکیل در قسمت عقد نکاح و تعیین مهر تعیین می نمایم.

متن پښتو-پښتو متن:

زه (.... دزوم نوم...) د (.....) زوی د پیغلی (... دناوی نوم) د (.....) لورچی په دی نوم بله لورنه لری د صحیح ، شرعی نکاح د عقداو د مهر د تعیین په برخه کی خپل (کاکا، ماما، مشرورور....) محترم (... دوکیل نوم...) د شرعی وکیل به توگه انتخاب او تاکم.

در صورتیکه شخصی از طرف ناکح برای وکالت تعیین گردد. امام باید از وکیل ناکح هم اقرار را در مورد اخذ نماید که این وکالت را قبول دارند یا خیر؟ امام و عاقد نکاح بعد از تعیین وکیل مهر نفس (منکوحه) و (ناکح) در صورتیکه خواسته باشد) بحث خویش روی تعیین مقدار مهر شرعی آغاز می نماید.

یادداشت:

پدر وکیل و یا باصطلاح افغانی، یعنی وکیل پدر. (وکیل مهر و نفس) در صورت میتواند دختر پدر وکیل برای خود بگیرد که پدر اش غائب باشد یعنی پدر در مسافرت باشد، پدر مفقود باشد، پدر بی نهایت مریض و یا مختل العقل باشد یا نتواند در مجلس عقد حضور به هم رساند و یا پدر فوت کرده باشد. در صورتیکه پدر در مجلس عقد حاضر باشد، گرفتن

پدر وکیل ضرورت نیست چنانچه پیامبر اسلام محمد صلی الله علیه وسلم وکیل دختر خود بی بی فاطمه بود.

همانطوریکه گفته شد ، به اصطلاح افغانی (پدر وکیل) شخصی است که مستقیماً از طرف دختر یا زن بحضور حد اقل دو شاهد تعیین می گردد و دختر یا زن صلاحیت تعیین مهر و عقد نکاح خود را به او تفویض می نماید.

همچنان در دین مقدس اسلام در صورتیکه پدر ، برادر ، کاکا ، حضور نداشته باشد ، عروس میتواند تا با تقوی ترین و داناترین شخص را از مجلس انتخاب کند و اگر چنین شخصی هم نبود ، قاضی ، رئیس جمهور یک کشور و یا پادشاه مملکت با اینکه حضور ندارند قانوناً از حقوق دختر حمایه و پشتیبانی می کنند.

برای یک زن بیوه و یا یک زن طلاق شده و یا دختر باکره که خودش از حقوق خود بتواند دفاع کند و بخواهند در مجلس حضور به هم رساند ، پدر وکیل ضرورت نیست و قانون اسلامی کشور در کشور های اسلامی حامی حقوق وی است. قابل تذکر است که در شرایط امروزی در صورتیکه در محفل عقد نکاح محارم زن باشد ، عروس میتواند خودش در مراسم ایجاب و قبول شخصاً اشتراک کند.

مراسم تعیین مهر

اهمیت مسأله تعیین مهر در نکاح

قبل از اینکه در مورد مراسم تعیین مهر مطالبی را خدمت خوانندگان محترم بعرض برسانیم بهتر میدانیم دربدو کمی در مورد تاریخچه مهر روشنی به اندازیم .

حکمت و فلسفه مهر در تاریخ بشریت:

مؤرخان مینویسند، در زمانیکه روابط بشری در بین خانواده ها از چندان قوتی برخوردار نبود ، ازدواج بین انسانها نوعی تعامل اقوام به شمار میرفت. بنابر همین روحیه بود که ازدواج با هم خون و هم قبیله ممنوع بوده و هر کس برای ازدواج با دختری از قبیله ی دیگر اقدام خواستگاری میکرد، و برای جلب توجه فامیل دختر به تناسب، زیبای دختر و مشهور بودن فامیل مبلغ را بنام هدیه و مهر پرداخت میگردد. وحتی داماد حاضر میشود در بدل ازدواج با دختر مدتی را برای خسر کار خود کار فیزیکی نماید.

بهترین مثال در این مورد ، داستان حضرت موسی علیه السلام می باشد که در قرآن عظیم الشان با زیبای خاصی بیان گردیده است. در داستان موسی علیه السلام آمده است:

بعد از اینکه موسی علیه السلام از مصر به مداین آمد در بدل ازدواج خویش ، مدت ده سال را برای خسر خویش شعیب ووظیفه چوپانی بجا آورد .

به همه حال در زمانه های قدیم اگر پول بنام مهر پرداخت میشود ویا داماد کار فیزیکی در بدل مهر عروسی خود بعمل میاورد که به این ترتیب این مبلغ ویا جنس تادیه شده بنام مهر ویا کار صورت گرفته به رئیس فامیل تعلق میگرفت و برای دختر یا عروس چیزی نمیرسید.

مهر در اعراب:

قبل از ظهور دین مقدس اسلام در اعراب نیز رسم ورواج مشابهی در باره مهر زنها جریان داشت. داماد مکلف بود، پول معینی را به پدر دختر ویا رئیس خانواده بپردازد. حتی آنچه از فامیل های اعراب که دختر های خویش را زنده بگور نمی کردند ودر خانه های شان دختر متولد میشود، سایرین در تبریکی نوزاد دخترشان میگفتند :

« هنینا لک النافجه » یعنی تولد طفلی که برایت پول میاورد تبریک میگویم. این بدین معنا بود که پدران شان از ازدواج دختران شان پول بدست میاوردند ، به تأسف باید بگویم که

همین خرافات دوران جاهلیت تا هنوز در برخی از مناطق کشور ما افغانستان نیز در جریان است و به تأسف نام آنرا مراسم اسلامی نیز میگذارند .

اسلام و مسأله مهر:

همانطوریکه ملاحظه نمودیم که مهر در نکاح (2) دختر اختراع دین مقدس اسلام نبود، بلکه دین مقدس اسلام برای خانواده و ازدواج و بخصوص مهر قانون انسانی را وضع کرد ، و مهر را حق زن قانونی عروس اعلام داشت ، و قرآن عظیم الشان با صراحت اعلام داشت : « **واتوا النساء صدقاتهن نحلة فإن طبن لكم عن شيء منه فكلوه هنياً مرنياً** » (نساء آیه : ۴) (ومهریه های زنان را به عنوان هدیه ای خالصانه و فریضه ای خدایانه بپردازید. پس اگر با رضایت خاطر چیزی از مهریه خود را به شما بخشیدند ، آن را (دریافت دارید و) حلال و گوارا مصرف کنید).

خواننده محترم!

طوریکه ملاحظه فرمودید ، دین مقدس اسلام و شرعیت غرای محمدی ، مهر را حق زن دانست و آنرا به زن متعلق ساخت ، و گفت که پدر و یا ولی دختر و حتی شوهر حق تصرف در مهر را ندارد و مهر حقی است که زن بر مرد دارد ، و زن مالک آن است و برای هیچ کسی حلال نیست ، خواه پدر باشد یا غیر پدر چیزی از آنرا برای خود بردارد مگر اینکه زن بر اینکار راضی باشد.

مهریه، یکی از حقوق مالی زن در نظام خانواده است. دین مقدس اسلام این حق را بطور دقیق و عملی تنظیم نمود .

مهر زن بر عهده مرد است و زن بر اثر ازدواج ، مالک و صاحب آن میشود پس میتواند آن را از شوهر خویش مطالبه کند . و به اختیار خود در آن مال تصرفات را بعمل آرد ، استقرار این مالکیت نسبت به تمام مهر منوط به وقوع نزدیکی است ، به عباره دیگر نزدیکی (مجامعت) شرط مالکیت زن نسبت به مهر است.

برخی از فقها و حقوق دانان بر این عقیده اند که مهر عبارت از مالی است که بر موجب عقد نکاح ، مرد ملزم به پرداخت آن به زوجه میگردد. اگرچه مرد وزن با رضا و رغبت خود عقد را منعقد می سازند ، اما قانون مترتب بر آن مهر را معین میکند. پرداخت مهر قبل از همه يك مكلفیت دینی و قانونی است. این درست است که عقد به رضا و رغبت خود صورت میگردد؛ اما الزامات و تکالیف دینی و قانونی آنطوریکه قانون معین نموده است ، صورت می پذیرد. و قانون گذار نیز ضمانت اجرا و تطبیق این تکلیف را با توجه به نوع عقد و خصوصیت آن و اهمیت عوضین در آن معین کرده است. واجب نیست که تمام مهریه به هنگام عقد ازدواج فوراً پرداخت شود ، بلکه جایز است که تمام مهریه یا قسمتی از آن به صورت قرض و دین باشد ، و یا به شیوه اقساطی پرداخت گردد وزن بالغ و عاقل و دارای رشد فکری میتواند بعد از عقد ازدواج ، شوهرش را از تمام مهریه و یا مقدری از آن تبرئه و حلال کند.

انواع مهر :

در شریعت حداقل و حد اکثری برای مهر در نظر گرفته نشده ولی کم بودن و زیاده روی نکردن در آن مورد تشویق قرار گرفته است تا ازدواج به آسانی امکان پذیر باشد و جوانان به خاطر مهر و مخارج زیاد آن از ازدواج روی نگردانند. مهر را می توان بطور نقد یا نقد و قسط یا تمام قسط عند المطالبه پرداخت کرد ، برای مرد جایز است قبل از آنکه مهر را پرداخت کند با همسرش آمیزش نماید ، اگر مقدر مهریه معین نشده ، مهر المثل و اگر معین شده باشد پرداخت مقدار تعیین شده بر مرد واجب است ، و از عدم وفا به شروط عقد جداً خود داری نماید، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است:

« **أحق ما أوفيتم من الشروط ، أن توفوا به ما استحللتم به الفروج** » (سزاورترین شروطی که باید به آن وفا کنید شروط نکاح است). (امام بخاری ۹-۲۱۷-۵۱۵۱)، (مسلم ۲-۱۰۳۵-۱۴۱۸)، (سنن ابو داود ۶-۱۷۶-۲۱۲۵).

مهر:

فقها در تعریف مهر میگویند که: مهر عبارت از مالی است که به مجرد عقد نکاح برای زن لازم میشود. مهر در مقابل تمتع شوهر حق خالص زن بشمار میرود.

و بر دو قسم تقسیم میگردد.

1- مهر مسمی :

(مهری که در وقت عقد نکاح تعیین شود (خواه نقد باشد و یا جنس)).

2- مهر مثل :

(عبارت از آن اندازه مالی است که به زن مماثل این زن از قوم پدری او پرداخته شده باشد).

مماثلت دو زن در چیز های ذیل معتبر است :

سن ، جمال ، عقل ، مال ، عفت ، دیانت ، علم ، بکارت ، و یا بیوه گی همچنین مماثلت بودن او صاف زوج معتبر است. پس اگر شوهر يك زن دارنده اوصاف خوبی باشد که شوهر زن دیگر آن اوصاف را نداشته باشد در آنصورت مماثلت بین دو زن وجود ندارد. مهر مثل در آنصورت لازم میگردد که اندازه مهر در حین عقد نکاح تعیین و از آن نام نه برده باشند و یا هم مهر را قصداً نفی کرده باشند، در هر دو صورت مهر مثل لازم میگردد. چیز هائیکه دارای قیمت باشند مثل زمین ، باغ ، کالا ، جواهر ، حیوانات و غیره که صلاحیت مهر را دارند بشرطیکه قیمت آن کمتر از ده درهم شرعی که حداقل مهر است نباشد.

تعیین مقدار مهر به اختیار زوجین و یا وکیل شرعی شان ، است به هر اندازه ای که اتفاق جانبین حاصل گردد.

ولی مهر باید از ده **درهم شرعی کمتر نباشد**. در صورت کمتر نکاح صحت و جواز دارد.

مهر حق زن است زیرا به قوامت مرد بر خود راضی میشود. ولی طوری که گفته شد ، مهر زن نباید سنگین باشد پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: «**خیر النساء احسنهن وجوهاً وأرخصهن مهوراً**» (بهترین همسر، زنی است که از همه خوب روتر و کم مهریه تر باشد).

در حدیث شریف از انس بن مالك روایت است:

که عبد الرحمن بن عوف نزد پیامبر صلی الله علیه وسلم آمد در حالیکه آثار زردی (زعفران یا حنا) بر او دیده می شد ، پیامبر صلی الله علیه وسلم از حال او پرسید ، (عبد الرحمن بن عوف) در جواب گفت که با زنی از انصار ازدواج کرده است. پیامبر صلی الله فرمود : چقدر مهریه برایش قرار داده ای ؟ گفت به اندازه وزن يك خسته خرما طلا ، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: ولیمه بده اگرچه گوسفندی باشد. (بخاری ۹-۲۲۱-۵۱۵۳)، (مسلم ۲-۱۰۴۲-۱۴۲۷).

همچنان در حدیث از سهل بن سعد روایت است : « به همراهی جماعتی در خدمت پیامبر صلی الله علیه وسلم بودم که ناگهان زنی بلند شده و گفت : ای رسول خدا ! خودم را به شما بخشیدم ، نظرت را در این باره بگو ، پیامبر پیامبر صلی الله علیه وسلم، جوابی

به او نداد ، بار دیگر آن زن بلند شد وگفت : ای رسول خدا ! خودم را به شما بخشیدم ، نظر شما چیست؟ پیامبر صلی الله علیه وسلم جوابی به او نداد.
 سپس آن زن برای بار سوم بلند شد وگفت : ای رسول خدا ! خودم را به شما بخشیدم ، نظر خود را در این باره بگو ، در این هنگام مردی بلند شد وگفت : ای رسول خدا او را به ازدواج من در آورد ، پیامبر صلی الله علیه وسلم به آن مرد فرمود:
 آیا چیزی داری (که به عنوان مهریه به او بدهی) ؟ گفت : نه ، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود : برو و چیزی پیدا کن اگر چه انگشتی از آهن باشد ، آن مرد رفت و به جستجو پرداخت سپس برگشت وگفت : هیچ چیزی نیافتم حتی انگشتی آهنی ، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود : آیا از قرآن چیزی حفظ داری ؟ آن مرد گفت : سوره فلان و فلان را حفظ دارم ، پیامبر (ص) فرمود : بر و با (مهریه) قرآنی که از حفظ داری اورا به ازدواج تو در آوردم (بخاری ۹-۲۰۵-۵۱۴۹) (مسلم ۲-۱۰۴۰-۱۴۲۵).

جهیز:

عادت چنان است که خود عروس یا خانواده اش ضروریات منزل او را فراهم می کنند و این روش بدان جهت معمول گردیده است تا به مناسبت زفاف خود خرسند باشد و ثابت گردیده که پیامبر اسلام به فاطمه (رض) بستره یی جهیز داده است. اما باید دانست که مسؤول حقیقی تهیه تمام ضروریات منزل، شوهر میباشد.
 معمولاً چنین است که بعد از تعیین مقدار مهر، مهر به سه حصه و قسمت تقسیم گردیده و از جمله يك حصه آن جهت سهولت بحیث مهرموجل (مهر که قبل از شب زفاف پرداخته می شود) و دو حصه دیگر آن بحیث مهرموجل مسمی گردد که در دین و به عهده ناکح بوده و باید بعداً پرداخته شود. اگر عدد تاق باشد به فال نیک حساب میشود. حکم شرعی نیست.

وظیفه وکیل مهر و نفس دختر:

وکیل مهر و نفس دختر (یا پدر وکیل به اصطلاح افغانی) بعد از شهادت شاهد دوم به نمایندگی قانونی و شرعی (وکیل مهر و نفس) دختر در مورد مهر آغاز به صحبت نموده، روی بطرف داماد (ویا وکیل وی) نموده و میگوید: چه چیزی در مهر دختر می گذارید؟ در صورت بروز اختلاف و یا هم پیش آمد غیر مترقبه امام یا قاضی باید مداخله کند و به مهارت خاصی مشکل بوجود آمده را حل و فصل کند و بگوید حد اقل مهر شرعی ده درهم شرعی است و استدلال خویش را به این حدیث مستدل سازد: (از شعبی به نقل از امام علی (رض) روایت مینماید که رسول الله صلی فرموده است «**لایکون مهر اقل من عشرة الدراهم**» و یا هم به روایت جابر «**لا صدقه دون عشرة الدراهم**» که هدف از آن مهر شرعی ده درهم است (تفسیر قرطبی جلد ۵ صفحه ۱۲۹) ولی حالا شرایط فرق کرده است. و مطابق به فرموده پیامبر اسلام: «**خیر النساء احسنهن وجوهاً و أرخصهن مهوراً**» (بهترین همسر، زنی است که از همه خوب روتر و کم مهریه تر باشد.) و انشا الله به يك نتیجه خواهیم رسید.

در صورت بروز اختلاف امام مسأله را به شکلی از اشکال به حاضرین مجلس هم محول و وساطت حاضران بخصوص اهل خبره، و دانشمندان و ریش سفیدان حاضر در مجلس، را نیز جلب نماید.

به تأسف باید گفت که بعضی اوقات در تعیین مقدار مهر در افغانستان حوادث پیش آمده است که محافل عقد نکاح به محافل دشمنی ها مبدل گردیده است، آنان مقام انسانی و روابط عالی انسانی و مفهوم تشکیل خانواده و مستقبل زندگی عروس و داماد را فراموش نموده و همه این روابط در مقدار مهر و امور مادی جستجو مینمایند.

تجارب نشان داده است، که اگر امام یاقاضی در برورز همچو حالات، توجه، ابتکار و هوشیاری لازم بعمل را بخرچ نهد، در زیادتز از این حوادث امور عقد نکاح هم به خطر مواجه میگردد.

امام یاقاضی باید در تعیین مقدار مهر بسیار مهارت را بخرچ دهد و در ضمن در مورد مقام و منزلت زن که آنرا نمیتوان به مقدار پول مقایسه کرد صحبت و با صراحت تام حکم پروردگار و سنت پیامبر صلی الله علیه وسلم را در مورد بیان دارد. باید با صراحت بگوید مقام زن و خوشی هر دو جوان آنقدر با ارزش است که به هیچ صورت مادیات جای آنرا گرفته نمیتواند. تعیین مهر به معنی مساله خرید و فروش زن، نبوده، بلکه حکمت عظیمی در آن نهفته است. **تعیین مقدار مهر یکی از سنت های پیامبر اسلام است که عمل بر آن دارای فواید متعددی می باشد.**

مسائل :

زن میتواند از شوهر تا هنگام پرداخت مهر خود را باز دارد، شوهر تا مهر معجل را نپردازد نمیتواند زن خویش را از سفر و از بیرون شدن از خانه باز دارد.

مهر بر دو قسم است :

- 1- مهری که در حال (قبل شب زفاف) باید پرداخته شود، آن را مهر معجل می نامند.
 - 2- مهری که در آینده پرداخته میشود مهر مؤجل میباشد.
- قاضی یا امام بعد از تعیین مهر توسط وکیل «مهر و نفوس» دختر، روی بطرف بچه و یا هم وکیل پسر یا داماد نموده موافقه ایشان را نیز اخذ میدارد.

محارم در امر ازدواج:

امور مربوط به محارم را پروردگار با عظمت ما در سوره (نساء آیات 22 تا 24) بطور دقیق و علمی فورمولبندی و بیان نموده است. در این آیات متبرکات از زنانی ذکری بعمل آمده است که ازدواج با آنها حرام است.

در روشنی این آیات متبرکه در می یابیم که **تحریم بدون تقسیم گردیده است :**

- 1- تحریم ابدی، که در آن ازدواج مرد با زن برای همیشه ممنوع است.
- 2- تحریم موقت، که در آن تا زمانی که زن در وضعیت خاصی قرار دارد، ازدواج با او ممنوع است ولی بمحض اینکه این وضعیت تغییر کرد، تحریم از بین می رود و ازدواج با او حلال می شود.

اسباب تحریم ابدی عبارتند از:

نسب، خویشاوندی ناشی از ازدواج (مصاهره)، شیر خوارگی.

الف: زنانی که به سبب نسب حرام شده اند عبارتند از :

مادر، مادر کلان، و بالاتر از آن خواهر، خواهر اندر و بالاتر از آن عمه، عمه کلان و بالاتر از آن خاله و بالاتر از آن دختر و پاینتر از آن دختر برادر و پاینتر از آن دختر خواهر و پاینتر از آن

ب: زنانی که به سبب مصاهره حرام شده اند عبارتند از :

- 1- مادر همسر، و در تحریم او آمیزش با دخترش شرط نیست بلکه به محض عقد دخترش حرام می شود.
- 2- دختر زنی که با او آمیزش کرده است پس اگر مردی مادر را عقد کرد بدون اینکه با او آمیزش کند، دخترش برای او حلال است به دلیل فرموده خداوند متعال:

« فان لم تكونوا دخلتم بهن فلا جناح عليكم » (ولی اگر با مادرانش همبستر نشده باشید گناهی) در ازدواج با چنین دخترانی (بر شما نیست).
3- همسر پسر که به محض عقد حرام می شود.

4- همسر پدر ؛ بر پسر حرام است که با همسر پدرش ازدواج کند و این تحریم به محض اینکه پدرش او را عقد کرد حاصل می شود.

ج - تحریم به سبب شیر خوارگی:

خداوند متعال می فرماید «وَأَمْهَاتِكُمُ اللَّاتِي إِرْضَعْنَكُمْ وَأَخْوَانِكُمُ مِنَ الرِّضَاعَةِ» (ومادرانی که به شما شیر داده اند و خواهران رضاعی تان) همچنان پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است : « الرضاعة تحرم ما تحرم الولادة » (شیر خوارگی حرام می کند آنچه را نسب حرام میکند) (صحیح امام بخاری : ۵۰۹۹ / ۱۳۹ /) (امام مسلم ۱۴۴۴ / ۱۰۶۸ / ۲) ، (سنن الترمذی : ۱۱۵۷ / ۳۰۷ / ۲) (تمام کسانی که از طریق نسب نکاح حرام است از طریق رضاع نیز حرام است) . (از جانب شیرده همه خویش شوند از جانب شیر خواره زوجان و فروع .)
شیر خور نمیتواند با افراد زیر ازدواج کند :

1- زن شیر دهنده ، (مادر رضاعی)

2- مادر زن شیر دهنده

3- مادر شوهر شیر دهنده

4- خواهر زن شیر دهنده

5- خواهر شوهر شیر دهنده

6- دختران پسر و دختر شیر دهنده

7- خواهرشیری: مقدار شیر که با خوردن آن تحریم ثابت می شود: از بی بی عایشه (رضی) روایت که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است : « لا تحرم المصاة والمصتان » (بایک یا دوبار مکیدن تحریم ثابت نمی شود) (صحیح امام مسلم ۱۴۵۰ / ۱۰۷۳ / ۲) (سنن الترمذی ۱۱۶۰ / ۳۰۸ / ۹۲) از ام فضل روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است : « لا تحرم الرضعة أو الرضعتان ، أو المصاة أو المصتان » (بایک یا دو بار شیر خوردن و بایک یا دو بار مکیدن تحریم ثابت نمیشود.) (صحیح امام مسلم ۱۴۵۱ / ۱۰۷۴ / ۲) .

مسائل :

پسری بنام محمود که دارای 3 برادر است از پستان مادر نوریه که دارای 2 خواهر است شیر خورده ، نوریه و خواهر اش برای محمود حلال نیستند. اما نوریه و خواهرانش می توانند به قید نکاح برادران محمود در آیند .

وقتی شیر خوارگی در نکاح مدار اعتبار است که سن کودک شیر خوار از دو سال و ششماه زیاد نشده باشد ، خواه شیر را مستقیماً از پستان بچوشد یا از طریق چوشک و یا امثال آن .

قرآن عظیم الشان میفرماید : « والوالدات یرضعن أولادهن حولین کاملین لمن أراد أن یتیم الرضاعة » (بقره 233) (مادران) اعم از مطلقه و غیر مطلقه (دوسال تمام فرزندان خود را شیر می دهند هرگاه یکی از والدین یا هر دوی ایشان خواستار تکمیل دوران شیر خوارگی شوند .

از ام سلمه روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است : « لا یحرم من

الرضاع إلا ما فتق الآ معاء فی الثدي وکان قبل الفطام »

(سنن الترمذی : ۱۱۶۲ / ۳۱ / ۲) (شیر خوارگی موجب تحریم ازدواج نمی شود مگر زمانی که شیر به روده کودک برسد) بطوریکه روده کودک تنها از آن تغذیه کند) و قبل از دو سالگی باشد .

زنائی که بطور مؤقت حرام شده اند:

- ۱- جمع بین دو خواهر (دو خواهر را در يك زمان به ازدواج خود در آوردن) ، خداوند متعال می فرماید : « **وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأَخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ** » (نساء : ۲۳) . واینکه دو خواهر را با هم جمع آورید ، مگر آنچه گذشته است .
- ۲- جمع بین زن و عمه وخاله او : به دلیل حدیث ابو هریره از پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود : « **لَا يَجْمَعُ بَيْنَ الْمَرْأَةِ وَعَمَّتِهَا وَلَا بَيْنَ الْمَرْأَةِ وَخَالَتِهَا** » (صحیح امام بخاری : ۵۱۰۹ / ۱۶۰ / ۹) ، (صحیح امام مسلم : ۱۴۰۸ / ۱۰۲۸ / ۲) .
- ۳- زنی که همسر مردی دیگری است و در عده او به سر می برد : به دلیل فرموده خداوند متعال : « **وَالْمَحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ** » (زنائی شوهردار (بر شما حرام شده اند) مگر زنائی که (آنان را در جنگ دینی مسلمانان با کافران) اسیر کرده باشید ، که بعد پاک شدن رحم ایشان ، برای اسیر کنندگان حلال می گردند اگر چه در ازدواج کسان دیگری باشند .
- ۴- زنی که سه بار طلاق داده شده ، ازدواج او با شوهر اولش جایز نیست ، مگر اینکه مرد دیگری بطور صحیح او را به ازدواج خود در آورد سپس او را طلاق دهد ، به دلیل فرموده خداوند متعال : « **فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدِ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ ، فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ** » (پس اگر (بعد از طلاق و رجوع بار دیگر هم) او را طلاق داد از آن به بعد زن برای او حلال نخواهد بود ، مگر اینکه با شوهری دیگر ازدواج کند ، و با او آمیزش جنسی نماید و ازدواج واقعی و جدی صورت گیرد نه مؤقتی و فریبکارانه (در اینصورت اگر) شوهر دوم (او را طلاق داد ، گناهی بر آن دو (زن و شوهر) نخواهد بود که (به کانون زندگی زناشویی) برگردند (وزن با شوهر اول ازدواج نماید) در صورتیکه امیدوار باشند که می توانند حدود الهی را محترم بشمارند و پا بر جا دارند .

وظایف وکیل داماد:

نماینده ویا وکیل داماد اکثراً پدر ، برادر ، کاکا ویا هم شخص ریش سفید خانواده دامادمیباشد. نماینده داماد ویا هم خود داماد میگوید : من مبلغ کذا (.....) یا مال کذا (.....) را ذکر حدود واربعة خانه ، زمین ویا هم اگر مهر اموال غیر منقول باشد در مهر بی بی (.....) قبول نمودم .
بعد از موافقه وقبولی داماد ویا وکیل او در اندزه مهر ، امام روی خویش را بطرف وکیل مهر ونفس دختر نموده ومراسم ایجاب وقبول بترتیب ذیل آغاز میگردد.

مراسم ایجاب وقبول:

توجه ! توجه ! توجه !

مراسم ایجاب و قبول یکی از مهمترین نقاطی است که در آن باید دقت لازم بعمل آید. نکاح بوسیله ایجاب و قبول به لفظی که از گذشته (ماضی) تعبیر میکند ویا به تعبیر يك لفظ از ماضی و لفظی دیگر از (حال) منعقد میشود.

مثلاً اینکه یکی از دو همسر بگوید : « مرا بزنی و شوهری بگیر ، آن دیگری بگوید : ترا بحیث همسر خود پذیرفته بودم و پذیرفتم. »

عقد نکاح با الفاظی از قبیل نکاح ، ازدواج بخشش و تملك نیز بعمل می آید ، یعنی اگر زن عوض قبول نکاح بطور مثال بگوید : خود را بتو بخشیدم نکاح صحیح میشود. قاضی یا امام روی بطرف « وکیل مهر و نفس » دختر نموده میگوید: « شما که بحیث وکیل سابق وکالت (سابق الوکاله) « در همین اثناء وکیل دختر میگوید بلی » هستید : بی بی عقیقه المسمات (.... نام منکوحه - عروس) بنت (.....) که به این نام و نسب دیگر دختری ندارد ، نفس مسمات مذکوره را به نکاح صحیح و شرعی به پرداخت (مبلغ کذا یا مقدار کذا که ذکر مشخصات آن حتمی است) که از جمله (.....) مهر معجل و (.....) مقدار مهر مؤجل به این جوان حاضر (بہتر است امام بدست اشاره به ناکح کند) محترم (.... نام داماد.....) فرزند (.....) غرض عقد نکاح زنی و شوهری بحیث داماد خویش قبول نموده اید؟ داده اید؟

وکیل مهر نفس دختر میگوید:

بلی من آنرا داده بودم و داده ام این جمله باید سه بار بالای وکیل دختر تکرار شود .

بلی من آنرا داده بودم و داده ام

بلی من آنرا داده بودم و داده ام

بلی من آنرا داده بودم و داده ام

یادداشت:

اگر خود دختر میخواهد در مراسم ایجاب و قبول حاضر گردد و میخواهد مراسم ایجاب را شخصاً ادا کند باید بگوید : من نفس خویش را به نکاح صحیح و شرعی در بدل مهر کذا به محترم (.... نام ناکح...) در مقابل مهر معجل (مقدار) و مهر مؤجل (مقدار...) داده بودم و دادم (البته سه بار) بعداً بدون وقفه امام و یا قاضی روی بطرف داماد نموده و میگوید :

اکنون شما جوان عاقل و بالغ که در این مجلس حاضر به عقد نکاح مسمی هستید : نفس بی بی (..... نام منکوحه - عروس) بنت (.....) را به نکاح صحیح و شرعی به زنی و زناء شوهری به نفس خود در بدل مهر کذا (.....) با ذکر مهر و مقدار مهر معجل و مؤجل قبول داری؟

جوان یا داماد بلا درنگ سه بار میگوید :

بلی من آنرا خواستم، قبول کرده بودم و قبول دارم.

بلی من آنرا خواستم، قبول کرده بودم و قبول دارم.

بلی من آنرا خواستم، قبول کرده بودم و قبول دارم.

ولی اگر قرار باشد که وکیل داماد جواب میدهد امام باید بپرسد که :

نفس بی بی (... نام عروس) بنت (.....) را به نکاح صحیح و شرعی به زنی و زناء شوهری به این جوان (نام جوان ذکر شود و بہتر است امام به دست هم اشاره کند) حتمی است) در بدل مهر کذا (با ذکر مهر و مقدار مهر معجل و مؤجل) قبول دارید ؟

در جواب باید توسط وکیل داماد گفته شود: من نفس بی بی (.... نام منکوحه -

عروس ...) بنت (.....) را به نکاح صحیح و شرعی به زنی و زناء شوهری به محترم (.. نام داماد - ناکح...) توجه ! توجه ! توجه ! (نام پسر یا داماد حتماً ذکر شود !)

بلی من آنرا برای محترم.....نام داماد - ناکح.....) خواستم، قبول کرده بودم و قبول دارم .

بلی من آنرا برای محترم (.... نام داماد....) خواستم، قبول کرده بودم و قبول دارم.
بلی من آنرا برای محترم (... نام داماد.....) خواستم، قبول کرده بودم و قبول دارم.

خطبه نکاح

قبل از همه باید گفت خواندن خطبه در نکاح امر مستحب است. در روایت آمده است که:
پیامبریزگوار اسلام محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ چنین خطبه خوانده است:
« إِنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَهْدِيهِ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا
وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِ اللهُ فَلَا مَضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ . وَأَشْهَدُ أَنْ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.»

سپس میتواند یکی و یا سه آیه زیر را بخواند:

« يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ » (102)

(آل عمران)

« يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَفُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا » (70) (احزاب)

« يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا
وَبَثَّ مِنْهُمَا رَجُلًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ
اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا (سوره نسا:1)

«وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تَقْسُطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَتْنِي
وَتَلَاتٍ وَرِبَاعٍ فَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَىٰ
أَنْ لَا تَعُولُوا»

هكذا قال سيدنا محمد صلى الله عليه وسلم:

النكاح من سنتي فمن رغب عن سنتي فليس مني.

وايضاً قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : اناكح راغب والمنكوحه مرغوبه
والمهر على ما تراضياوايضاً قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: تناكحوا توالدو
او تكثروا فاني اباهى بكم الامم يوم القيامة. صدق الله العظيم وصدق رسوله
النبي الكريم ونحن على ذلك من الشاهدين والشاكرين والحمد لله رب
العالمين برحمتك يا ارحم الراحمين.

دعا اختتام :

بارك الله لك وبارك الله عليك وجمع بينكما في خير.

الهم الف بينهما كما الفت بين آدم و حوا.

الهم الف بينهما كما الفت بين ابراهيم وساره.

الهم الف بينهما كما الفت بين موسى و صفوره.

الهم الف بينهما كما الفت بين سيدنا محمد صلى الله وسلم وعائشة

كبرى.

پروردگارا !

نکاح هذا را که بدون ممانعت و به طریقه اسلامی ، به رضا و رغبت جانبین و مطابق به سنت پیامبر صلی الله علیه وسلم و شرعیت غرای محمد صلی الله علیه وسلم صورت پذیرفت تو به در بار خویش میروک و مقبول بگردانی .

پروردگارا !

به برکت خطبه مقدسه و آیات متبرکه قرایت شده این وصلت و زندگی نوین را برای زوجین پر برکت و پر ثمر سازی .

پروردگارا !

برای زوجین زندگی سعادتند ، با ابرو و با عزت نصیب نمایی .

پروردگارا !

اولاد صالح نصیب شان داشته و برای هر دو خانواده توانمندی آنرا عطا فرمایی تا بر دوستی های خویش بیفزایند .

پروردگارا !

دوستان و عزیزانی که قدم رنجه فرموده و در این محفل خوشی و در شب مقدس در نکاح مقدس شرعی سهم گرفتند تو بر شادی های شان بیفزا .

پروردگارا !

دوستانی که نه توانستند در این محفل اشتراک نمایند تو در خوشی های شان بیفزا .

پروردگارا !

تو به نور حبیبیت ، تو به نور پیامبرت محمد صلی الله علیه وسلم ما را از غم نجات ده و به شادی های ما بیفزا .

امین یا رب العالمین

ربنا عليك توكلنا وإليك أنبنا وإليك المصير وآخِر دعوانا أن

الحمد لله رب العالمين برحمتك يا أرحم الراحمين.

تبریک گفتن ازدواج برای فامیل های عروس و داماد

تبریک گفتن ازدواج برای فامیل های عروس و داماد مستحب است.

از ابو هریره (رض) روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم وقتی تبریک می گفت می فرمود : «بارك الله لك وبارك الله عليك وجمع بينكما في خير» (خداوند خود تان و ازدوجتان را پر برکت و اجتماعتان را پر خیر کند .) (صحیح سنن ابن ماجه : ۱۵۴۶) ، (سنن ابن ماجه : ۱۹۰۵/۶۱۴/۱)

همچنان بی بی عائشه (رضی الله عنها) از حضرت محمد صلی الله علیه وسلم روایت فرموده است : «اعلنوا هذا النكاح واجعلوه في المساجد واحتربو عليه الدف» (رواه احمد والترمذی)

قانون مدنی افغانستان و امور متعلق به ازدواج

مبحث ششم - ازدواج :

ماده ۶۰ : ازدواج عقدیست که معاشرت زن و مرد را به مقصد تشکیل فامیل مشروع گردانیده حقوق و واجبات طرفین را بوجود می آورد.

ماده ۶۲ : نامزدی با زنی جواز دارد که درقید نکاح و عدت غیر نباشد.

ماده ۶۳ : خواستگاری زن در عدت طلاق رجعی یا باین بعبارت صریح و کنایه و در عدت وفات بعبارت صریح جواز ندارد .

ماده ۶۴ : نامزدی عبارت از وعده به ازدواج است. هر يك از طرفین می تواند از آن منصرف شود.

ماده ۶۵ : هر گاه نامزد به نامزد خود هدیه داده باشد. هدیه دهنده می تواند در صورت انصراف جانب مقابل و موجودیت هدیه ، عین یا قیمت روز خرید آن را مطالبه نماید و اگر انصرف از طرف هدیه دهنده صورت بگیرد یا هدیه هلاک و یا استهلاک گردیده باشد ، رد آن را به هیچ صورت مطالبه کرده نمیتواند.

ماده ۶۶ : عقد ازدواج با ایجاب و قبول صریح که فوریت و استمرار را افاده کند ، بدون قید وقت در مجلس واحد صورت می گیرد.

ماده ۶۷ : ازدواج در صورت تعلیق آن به شرط غیر محقق یا مضاف ساختن آن به زمان آینده عقد شده نمیتواند .

ماده ۶۸ : هر گاه در عقد ازدواج شرطی گذاشته شود که مخالف قانون و اهداف ازدواج باشد عقد صحیح و شرط باطل پنداشته میشود.

ماده ۶۹ : در عقد ازدواج بدل - زن ، بدل زن دیگر قرار نگرفته و برای هر يك از زوجه ها مهر مثل لازم می گردد.

ماده ۷۰ : اهلیت ازدواج وقتی کامل می گردد. که ذکور سن (۱۸) و اناث شانزده ساله گی را تکمیل کرده باشد.

ماده ۷۱ : (۱) هر گاه دختر سن مندرج ماده (۷۰) این قانون را تکمیل نکرده باشد ، عقد ازدواج وی تنها توسط پدر صحیح التصرف یا محکمه با صلاحیت صورت گرفته می تواند.

(۲) عقد نکاح صغیر کمتر از (۱۵) سال بهیچ وجه جواز ندارد.

ماده ۷۲ : (۱) گرفتن وکیل برای عقد ازدواج جواز دارد.

(۲) وکیل نمی تواند موکله خود را به عقد نکاح خود در آورد، مگر اینکه در عقد وکالت به آن تصریح شده باشد .

ماده ۷۳ : وکیل نمی تواند در عقد ازدواج بدون تفویض صلاحیت یا اجازه موکل یا موکله خود ، شخص دیگری را به صفت وکیل انتخاب نماید.

ماده ۷۴ : وکیل نمیتواند عملی را که خارج از حدود وکالت او باشد ، انجام دهد . تصرف خارج از حدود وکالت بمثابة عمل فضولی بوده و موقوف با اجازه موکل یا موکله او می باشد.

ماده ۷۵ : وکیل به تسلیم زوجه به زوج و پرداخت مهر مکلف نمی باشد ، مگر اینکه از پرداخت مهر ضمانت کرده باشد. درین صورت وکیل نمی تواند که مهر تادیه شده را از زوج مطالبه نماید. جز در حالتی که ضمانت وکیل با اجازه زوج صورت گرفته باشد.

ماده ۷۶ : در صورتیکه طرفین عقد اصالتاً شرعاً یا توکیلاً تحت ولایت شخصی واحد قرار داشته باشند ، شخص می تواند به تنهایی از جانب طرفین عقد ایجاب و قبول نماید ، مشروط بر اینکه شرایط قانونی عقد رعایت شده باشد .

ماده ۷۷ : برای صحت عقد نکاح و نفاذ آن شرایط آتی لازم است :

۱- انجام ایجاب و قبول صحیح توسط عاقدین یا اولیا ء یا وکلای شان .

۲- حضور دونفر شاهد با اهلیت .

۳- عدم موجودیت حرمت دائمی و یا موقت بین ناکح و منکوحه .

- ماده ۵ : ۷۸ : قاضی ولی اشخاصی است که ولی نداشته باشند.
- ماده ۷۹ : اشخاصیکه طبق ماده (۷۸) این قانون تحت ولایت قاضی قرار می گیرند ، قاضی نمیتواند آنها را به عقد ازدواج خود یا اصول و فروع خویش درآورد.
- ماده ۸۰ : هرگاه عاقله رشیده بدون موافقه ولی ازدواج نماید . عقد نکاح نافذ و لازم میباشد.
- ماده ۸۱ : ازدواج شخص با اصول و فروع خود و فروع پدر و مادر و طبقه اول فروع اجداد بطور ابدی حرام است.
- ماده ۸۲ : ازدواج شخص با زوجه اصول و زوجه فروع خودش بطور دایم حرام است همچنان ازدواج شخص با اصول زوجه اش مطلقاً و با فروع زوجه در صورت دخول بطور دایم حرام میباشد.
- ماده ۸۳ : ازدواج زنی با اصل و فرع مزنیه همچنان ازدواج مزنیه با اصول و فروع زانی حرام می باشد. ازدواج اصول و فروع مزنیه با اصول و فروع زانی ازین امر مستثنی است.
- ماده ۸۴ : حرمت رضاعی با استثنای حالات ذیل مانند حرمت نسبی است
- ۱- خواهر پسر رضاعی .
 - ۲- مادر خواهر یا برادر رضاعی.
 - ۳- مادر کلان پسر یا دختر رضاعی .
 - ۴- خواهر برادر رضاعی.
- ماده ۸۵ : در حالات ذیل حرمت مؤقت موجود میگردد.
- ۱- جمع در نکاح بین دو زنیکه هر گاه یکی آنها مرد فرض شود ، حرمت ازدواج بین شان بوجود آید
 - ۲- مطلقه ثلاثه تا زمانیکه با شخص دیگری ازدواج نماید .
 - ۳- منکوحه و معتده غیر .
 - ۴- زنیکه لعان شده باشد تا وقتیکه ، شوهر خود را تکذیب نماید.
 - ۵- زنیکه اهل کتاب نباشد.
- ماده ۸۶ : ازدواج به بیش از يك زن بعد از تحقق حالات آتی صورت گرفته میتواند .
- ۱- در حالتیکه خوف عدم عدالت بین زوجات موجود نباشد.
 - ۲- در حالتیکه شخص کفایت مالی برای تامین نفقه زوجات از قبیل غذا ، لباس ، مسکن و تدایوی مناسب را دارا باشد.
 - ۳- در حالتیکه مصلحت مشروع ، مانند عقیم بودن زوجه اولی و یا مصاب بودن وی به امراض صعب العلاج ، موجود باشد.
- ماده ۸۷ : زنیکه شوهر وی بر خلاف حکم ماده (۸۶) این قانون ازدواج نموده باشد ، می تواند مطابق به احکام مندرج ماده (۱۸۳) این قانون ، براساس تفریق به سبب ضرر از محکمه مطالبه طلاق نماید.
- ماده ۸۸ : زن میتواند هنگام عقد ازدواج شرط گذارد که اگر ازدواج وی مخالف احکام مندرج مانند (۸۶) این قانون به زن دیگر ازدواج کند ، صلاحیت طلاق به او انتقال داده میشود. این شرط وقتی اعتبار دارد که در وثیقه نکاح درج شده باشد .
- ماده ۸۹ : شخصیکه در ازدواج به بیش از يك زن مطابق حکم مندرج ماده (۸۶) این قانون متاهل بودن خود را کتمان نماید و رضائیت و موافقه صریح زنی را که جدیداً به نکاح گرفته است در مورد بدست نیاورده باشد. درینصورت زوجه جدید می

تواند در صورت عدم رضائیت به دوام معاشرت به زوج مطابق به احکام مندرج ماده (۱۸۳) بر اساس تفریق به سبب ضرر از محکمه مطالبه طلاق نماید.

مبحث هفتم آثار ازدواج

فرع اول احکام عمومی:

ماده ۹۰: در نکاح صحیح و نافذ تمام آثار آن از قبیل ، نفقه زوجه ، حقوق میراث ، ثبوت نسب و حرمت مصاهره مرتب میگردد.

ماده ۹۱: در مورد لزوم کل مهر ، خلوت صحیحه ، حکم دخول را در نکاح صحیح دارد ، گرچه زوج عنین باشد . همچنان در مورد اثبات نسب ، نفقه ، حرمت نکاح خواهر زوجه ، حکم خلوت صحیحه ، عیناً حکم دخول در نکاح صحیح را دار می باشد .

ماده ۹۲: ازدواج زن مسلمان با مرد غیر مسلمان باطل است مرد مسلمان میتواند با زن اهل کتاب ازدواج نماید.

(۲) ازدواج اهل کتاب توسط ولی کتابی وی بحضور دونفر شاهد اهل کتاب صورت گرفته می تواند ، در مورد مندرج این ماده اولاد تابع دین پدر شناخته می شود.

ماده ۹۳: نکاح زن اهل کتاب بالای زن مسلمان و عکس آن جواز دارد.

ماده ۹۴: هرگاه در نکاح غیر صحیح بین زوج و زوجه قبل از دخول و مقدمات آن تفریق صورت بگیرد ، موجب حرمت مصاهره نمی گردد.

ماده ۹۵: هیچ يك از آثار ازدواج صحیح بر ازدواج باطل گرچه دخول در آن صورت گرفته باشد ، مرتب نمیگردد.

ماده ۹۶: ازدواج که با ایجاب و قبول صورت گرفته و بعضی شرایط آن تکمیل نگردیده باشد ، فاسد و احکام ازدواج بر آن مرتب نمی گردد .

ماده ۹۷: (۱) ازدواج فاسد قبل از دخول در حکم نکاح باطل است . هرگاه بعد از ازدواج فاسد دخول صورت بگیرد ، مهر نسب ، حرمت ، مصاهره ، عدت ، تفریق و نفقه ثابت میگردد.

فرع دوم - مهر

ماده ۹۸: کل مهر با و طی ، خلوت صحیحه یا وفات یکی از زوجین گرچه قبل از دخول یا خلوت صحیحه صورت گرفته باشد ، لازم میگردد.

ماده ۹۹: زوجه مستحق مهر مسمی می باشد ، اگر مهر حین عقد تعیین نشده و یا نفی آن بعمل آمده باشد ، مهر مثل لازم می گردد.

ماده ۱۰۰: مال قابل تملك مهر تعیین شده می تواند.

ماده ۱۰۱: (۱) کل یا قسمتی از مهر ، حین عقد طور معجل یا مؤجل تعیین شده می تواند.

(۲) در صورت عدم تصریح ، بعرف رجوع می گردد . پرداخت مهر مؤجل در صورت تفریق یا وفات تابع مدت کوتاه تر می باشد ، مگر اینکه حین عقد مدت معینی تصریح شده باشد .

ماده ۱۰۲: (۱) زوج می تواند مقدار مهر را بعد از عقد تزئید نماید .

(۲) در حالت فوق زیادت در مهر تابع شرایط ذیل است .

۱- مقدار زیادت مهر معلوم باشد .

۲- زوجه یا ولی او این زیادت را قبول نماید .

۳- رابطه زوجیت باقی باشد.

ماده ۱۰۳: (۱) زوجه بالغه که سن ازدواج قانونی را تکمیل نموده باشد، میتواند در حالت صحت و رضای خود مهری را که نقداً تعیین شده باشد، کلاویاً قسماً از ذمه زوج ساقط نماید.

(۲) پدر زوجه ای که سن مندرج ماده (۷۰) این قانون را تکمیل نکرده باشد، بهیچ صورت نمی تواند مهر را از ذمه زوج ساقط نماید.

ماده ۱۰۴: زنی که اختیار تعیین مهر را به زوج تفویض نموده و مهر او تسمیه نشده باشد، می تواند بعد از عقد و قبل از دخول، تعیین مهر مطالبه نماید. زوج مکلف است مهر او را معین کند در صورت امتناع، زوجه می تواند تعیین مهر مثل را از محکمه با صلاحیت مطالبه بخرد.

ماده ۱۰۵: هرگاه تفریق قبل از دخول یا خلوت صحیحه واقع گردد، در صورت تسمیه، زوجه نصف مهر مسمی و در غیر آن نصف مهر مثل را مستحق می شود.

ماده ۱۰۶: هرگاه تفریق قبل از دخول یا خلوت صحیحه از طرف زوجه صورت گیرد، مهر وی کاملاً ساقط میگردد.

ماده ۱۰۷: هرگاه تفریق بین زوجین قبل از دخول یا خلوت صحیحه واقع گردد. برای زوجه، متعه ای که عبارت از البسه معمول و امثال وی می باشد، واجب می گردد. در تعیین متعه، توان مالی زوج در نظر گرفته شده و بهیچ صورت قیمت آن از نصف مهر مثل تجاوز نمی کند.

ماده ۱۰۸: (۱) هرگاه طلاق قبل از دخول واقع گردیده و مهر مسمی باشد و یا زوج وفات نماید، متعه برای زوجه واجب نمی گردد.

(۲) در صورتیکه طلاق بعد از دخول واقع گردد، خواه مهر مسمی باشد یا نه، ادای متعه برای زوجه جواز دارد.

ماده ۱۰۹: هرگاه شخصی در حین مرض موت خود ازدواج نموده و مهر زوجه اش را بیشتر از مهر مثل تعیین کرده باشد، این زیادت تابع احکام وصیت می گردد.

ماده ۱۱۰: مهر، ملکیت زوجه محسوب می گردد. زوجه می تواند در مهر خود هر نوع تصرف مالکانه بنماید.

ماده ۱۱۱: هرگاه زوجه کل مهر یا قسمتی از آن را قبل یا بعد از قبض بزوجه هبه نموده و قبل از دخول، طلاق واقع گردد، زوج نمی تواند نصف مهر را مطالبه نماید.

ماده ۱۱۲: هرگاه مهر پول نقد یا شئی مثلی نبوده و زوجه نصف یا کل آنرا به زوج هبه نماید، در صورت وقوع طلاق قبل از دخول، زوج نمی تواند هیچ چیزی را به عنوان مهر مطالبه نماید.

ماده ۱۱۳: پدر نمیتواند مهر دختر خود را کلا یا قسماً هبه نماید.

ماده ۱۱۴: زوجه مجبور گردانیده نمیشود تا کل یا قسمتی از مهر خود را به زوج یا شخص دیگری واگذار شود. در صورتیکه زوجه قبل از قبض کل مهر وفات نماید،

ورثه وی می تواند از زوج و در صورت وفات زوج از ورثه او پس از وضع حق الارث زوجه مهر باقیمانده را مطالبه نماید.

فرع سوم: مسکن

ماده ۱۱۵: زوج مطابق به توان مالی خود برای زوجه اش مسکن مناسب تهیه مینماید.

ماده ۱۱۶ : هرگاه شخصی بیش از يك زوجه داشته باشد ، نمی تواند بدون رضایت آنها را در مسکن واحد مجبور به رهایش گرداند.

فرع چارم : نفقه

ماده ۱۱۷ : (۱) با عقد نکاح صحیح و نافذ بر زوج لازم میگردد ، گرچه زوجه در مسکن اقاربت رهایش داشته باشد ، اگر چه زوجه از رفتن بمسکن زوج بدون حق امتناع ورزد ، نفقه وی بر زوج لازم نمیگردد .
(۲) زوجه وقتی حق دارد از رفتن بمسکن زوج امتناع ورزد ، که مسکن مناسب مطابق به ماده (۱۱۵ و ۱۱۶) این قانون از طرف زوج تهیه نشده و یا مهر معجل وی تادیه نگردیده باشد .

ماده ۱۱۸ : نفقه زوجه مشتمل است بر طعام ، لباس ، مسکن و تداوی متناسب به توان مالی زوج .

ماده ۱۱۹ : هرگاه زوج از ادای نفقه امتناع ورزد یا تقصیر وی در آن ثابت گردد ، محکمه با صلاحیت زوج را به ادای نفقه مکلف میگرداند .

ماده ۱۲۰ : نفقه زوجه باثر حبس زوج گر چه توان ادای آن را نداشته باشد ، از ذمه وی ساقط نمی گردد .

ماده ۱۲۱ : هرگاه زوج غایب باشد ، نفقه زوجه از اموال زوج که شامل نفقه شده بتواند و بدسترس وی قرار داشته باشد ، تامین میگردد . در غیر آن از اموالیکه نزد دیگری طور ودیعت یا دین دارد ، نفقه زوجه تعیین میگردد .

ماده ۱۲۲ : در حالات ذیل زوج مستحق نفقه نمی گردد .

۱- زوجه بدون اجازه زوج یا بغیر مقاصد جایز از مسکن خارج گردد .

۲- زوجه با مور زوجیت اطاعت نداشته باشد .

۳- مانع انتقال زوجه به مسکن زوج موجود باشد .

ماده ۱۲۳ : نفقه زوجه مطابق بتوان مالی زوج تامین میگردد . مشروط بر اینکه نفقه از حداقل کفاف زوجه کمتر نباشد .

ماده ۱۲۲ : زیادت و تنقیص نفقه تابع تحول و توان مالی زوج و تغییر قیمت اشیا ، در محل می باشد . ادعای زیادت و یا تنقیص نفقه متعینه قبل از سپری شدن شش ماه از تاریخ تعیین آن پذیرفته نمی شود .

ماده ۱۲۵ : هرگاه زوج از ادای نفقه واجبه امتناع ورزد ، از تاریخ امتناع به ادای نفقه زوجه مکلف میگردد .

ماده ۱۲۶ : مطلقه از تاریخ طلاق تا ختم عدت مستحق نفقه میگردد .

ماده ۱۲۷ : ادعای مطلقه در مورد نفقه ایام عدت اگر بیشتر از يك سال از تاریخ طلاق باشد ، قابل سمع نیست .

ماده ۱۲۸ : نفقه واجبه جز به اداء یا ابراء از آن ساقط نمی گردد .

ماده ۱۲۹ : ابراء از قبل از اینکه تعیین شده باشد باطل است ، خواه تعیین نفقه

رضائی باشد یا قضائی . اما ابراء از نفقه بعد از تعیین وقتی صحیح میگردد که ابراء از نفقه ایام گذشته باشد . ابراء از نفقه روز ، هفته ، ماه ، و سال آینده وقتی صحیح می گردد ، که نفقه بالترتیب طور روز مره هفته وار ، ماهوار و سالانه تعیین شده باشد .

ماده ۱۳۰ : دین نفقه زوجه بر ذمه زوج یا اینکه بر ذمه زوجه باشد باسناد مطالبه هر يك از زوجین مجرا ع شده می تواند .

خواستگاری

خواستگاری که قبل از ازدواج صورت می پذیرد عبارت از آن است زمانیکه مرد می خواهد با زن مورد نظرش ازدواج کند به نزد اقارب و خویشاوندان و نزدیکان زن رفته و خواهش خویش را مبنی بر ازدواج بیان میدارد، و با ایشان به بحث و گفتگو در مورد موافقت با خواسته اش و شرایط آن می پردازد، بهتر این است که قبل از عقد طرفین همدیگر را ببینند تا دل های شان بسوی هم جلب شود و محبت و علاقه در بین آنان به وجود آید، تا هنگامی که کار از کار می گذرد پیشمان نشوند.

از مغیره بن شعبه روایت شده که زنی را خواستگاری کرد و پیامبر صلی الله علیه وسلم به او گفت: «**إذهب فأنظر إليها، فإنه أجد أن يودم بينكما**» (برو به او نگاه کن و او را ببین چون این امر بهتر باعث سازش و دوام محبت در بین شما میگردد.) (صحیح سنن الترمذی: ۸۶۸)، (سنن نسائی: ۶/۶۹)

لازم است که ولی و سرپرست، (از قبیل پدر، جد و برادر و....) موافقت زن خواستگار شده را که به سن بلوغ رسیده برای ازدواج با مرد خواستگار بدست آورد

در این مورد پیامبر صلی الله علیه وسلم میفرماید: «**الطيب أحق بنفسها من وليها والبكر تستامر وإذنها سكوتها**» (بیوه زن مصلحت خود را بهتر از ولی و سرپرستش میداند، و دوشیزه هم باید برای ازدواج از او اجازه گرفته شود. و همینکه دوشیزه سکوت نمود) و اعراض نکرد سکوتش به معنی اجازه است) هر يك از طرفین مرد و زن بعد از خواستگاری و اعلان موافقت، میتوانند پیشمان شوند و اگر یکی از آنها پیشمان شد هدایایی که به یکدیگر داده اند و باقیماندنی است، مانند طلاجات و زینت آلات باید مسترد گردد، اما چیزهای که قابل دوام نیست، مانند شیرینی و غذا و عطرهای صرف شده چیزی بابت آنها پرداخت نمیکردد.

چنانچه گفته آمدیم در فاصله بین خواستگاری و عقد ازدواج جایز نیست مرد و زن با هم تنها باشند و در یک مکان خلوت کنند، چون تا زمانی که عقد ازدواج انجام نگیرد، این دو با هم بیگانه هستند. چون خواستگاری وعده به ازدواج است، خود ازدواج نیست.

کفالت

یکی از شرایط ازدواج این است که باید مرد کفاً و همسان با زنی باشد که می خواهد با او ازدواج نماید. کفالت در لغت به معنی مساوات و همسانی است، کفالت باید در نسب و مال باشد، و شرف علم بالاتر از نسب است. کفالت در مال این است، که مرد قدرت تأمین مهر و نفقه زن را داشته باشد، ثروتمندی شرط کفالت نیست بلکه تنها قدرت تأمین نفقه و مهریه شرط معتبر می باشد. وقتی زن بدون اجازه ولی شرط کفالت را نادیده بگیرد، ولی حق دارد که تقاضای فسخ نکاح او را بنماید.

سرور و شادمانی در مراسم نکاح

مراسم عقد نکاح باید با سرور و با خواندن های مباح و زدن دف در بین مردم اعلان گردد.

در حدیث متبرکه از حضرت بی بی عائشه (رضی الله عنها) از حضرت محمد صلی الله علیه وسلم روایت فرموده است آمده: «**اعلنوا هذا النكاح واجعلوه في المساجد واحتربو عليه الدف**» (رواه احمد و الترمذی).

همچنان در حدیث متبرکه دیگری پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است:

« **أعلنوا النكاح** » (ازدواج را اعلان کنید) (صحیح سنن ابن ماجه : ۱۵۳۷) ، (صحیح ابن حبان : ۱۲۸۵ / ۳۱۳)

و در حدیث دیگری از خالد بن ذکوان روایت است : ربیع بنت معوذ بن عفراء گفت :

« **جاء النبي صلى الله عليه وسلم يدخل حين بنى علي ، فجلس علي فراش**

كمجلسك مني ، فجعلت جویریات لنا یضربن بالدف ویندبن من قتل من آبائي يوم بدر ، إذ قالت إحداهن : وفینا نبي يعلم ما فی غد . فقال : دعي هذه وقولي بالذي

كنت تقولین » (وقتی که به خانه داماد برده شدم پیامبر صلی الله علیه وسلم نزد من آمد ، و روی فراشی نشست همچون نشستن تو از من . دختر نیمه جوان ما دف (دایره) می

زدند و خوبیهایی پدرانشان را که در روز بدر کشته شده بودند یاد آور می شدند ، در این حال یکی از آنها گفت : در میان ما پیامبری است که از آینده خبر دارد ، پیامبر صلی الله

علیه وسلم فرمود که این سخن را ترك کن و آنچه را که قبلاً می گفتمی بگو . » (حدیث صحیح : اداب الزفاف : ۱۰۸) ، (صحیح امام بخاری : فتح الباری (۵۱۴۷ / ۲۰۲ / ۹) (سنن ابو داود) عون المعبود (: ۴۹۰۱ / ۲۶۴ / ۱۳) ، (سنن الترمذی : ۱۰۹۴ / ۲۷۶ / ۲) .

همچنان در حدیث دیگری می فرماید : « **فصل ما بین الحلال والحرام الدف والصوت**

في النكاح » (تفاوت میان حلال و حرام در ازدواج دف و آواز است) (صحیح سنن ابن

ماجه : ۱۵۳۸) ، (سنن نسائی : ۱۲۷ / ۶) ، (سنن ابن ماجه : ۱۸۹۶ / ۶۱۱ / ۱) ، (۲ / ۲۷۵ / ۱۰۹۴) .

سیرت نویسان مینویسند که :

در یک عروسی حضرت عایشه -رضی الله عنها- فارعة دختر اسعد -رضی الله عنها- را در مراسم عروسی اش به منزل شوهر وی نبیط بن جابر انصاری برد .

رسول خدا صلی الله علیه و سلم به او فرمود : **(یا عائشة، ما كان معكم لهو؟! فإن**

الأنصار يعجبهم اللهو) یعنی : «ای عایشه! آیا همراه شما سرگرمی (دف و

غیره) نبود؟ زیرا انصار، سرگرمی را دوست دارند.» (بخاری)

در روایتی آمده است که آن حضرت صلی الله علیه و سلم فرمود : **(فهل بعثتم**

معها جارية تضرب بالدف، وتغني؟) یعنی : «آیا کنیزی را با او روانه ساختید تا

دف بزند و آواز بخواند؟» حضرت عایشه رضی الله عنها گفت : او چه باید می

خواند یا رسول الله؟

فرمود : باید چنین می خواند : **(أتيناكم أتيناكم فحيونا نحييكم**

ولولا الذهب الأحمر ما حلت بواديكم X ولولا الحنطة السمراء ما سمت عذاریکم)

معنی شعر :

«ما آمديم، ما آمديم، سلام و درودمان گوید تا سلام و درودتان گویم

اگر طلاي سرخ نبود آراسته نمی گشت بیابان هایتان

و اگر گندم های طلانی نبود دوشیزگانتان فربه نمی گشتند.»

یادداشت :

خواننده محترم !

در شرع اسلام استفاده از دف در مراسم عروسی جایز می باشد . ولی با تأسف باید گفت که

: برخی از فامیل ها در محافل عروسی ، اقدام به چنان اعمال می کنندو به برپاکردن

عروسی مختلاط مرد وزن در سالون های عروسی می پردازند ، وبا ، آوردن نوازندگان و

رقاصه ها، نوشیدن مشروبات الکلی، می پردازند که ، از لحاظ شرع اسلام جایز پذیرفتنی

نبوده و حتی در زیاتر از موارد حرام هم می باشد و حتی در احادیث نبوی به اجتناب از آن ها امر شده است .

ممانعت از مصارف گزاف در امر ازدواج

هما نظوری که ملاحظه فرمودید که ازدواج امر مقدس و سنت پیامبر صلی الله علیه و سلم است ولی در جنب آن از مصارف گزاف در عروسی ممانعت بعمل آمده است . در کشور عزیز ما افغانستان هستند ، بعضی خانواده ها که مخارج زیادی را از پسر برای ازدواج دخترانشان میطلبند ، و فراموش میکنند و یا نمیفهمند که خیر و برکت در مخارج کمتر و مهریه کمتر در ازدواج میباشد ، و همچنین پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمودند: « **من لا یرحم الناس لا یرحمه الله** » (متفق علیه)، یعنی: (کسی که به مردم رحم نمیکند خداوند نیز به او رحم نمیکند).

پس اینهایی که رحم دلی برای این پسری که تازه میخواهد زندگیش شروع کند ندارند چگونه امید دارند تحت مرحمت خداوند قرار گیرند؟! بنابراین این اشخاصی که در مسائل ازدواج هنگام خواستگار دخترشان بر پسر فشار میآورند و سختگیری میکنند چه بسا که روزی برسد که هنگام خواستگاری پسرشان نیز بهمانگونه با آنها رفتار شود .

نکاح در بین دو عید

در بین مردم افغانستان شایع است که نکاح در بین دو عید جواز ندارد ، و عقد نکاح در بین دو عید را به فال نیک نمیگیرند .

ولی در دین مقدس اسلام ، نه تنها نکاح بین دو عید هیچگونه **ممانعت شرعی** نداشته بلکه پیامبر بزرگوار اسلام محمد صلی الله علیه و سلم بعد از ماه رمضان در ماه شوال با بی بی عایشه (رض) نکاح کرد و در همان ماه زفاف نمود . و حتی علماً بدین باور آند که نکاح در ماه شوال مستحب هم میباشد .

شب زفاف

مستحب است که داماد با همسرش در شب زفاف ملاطفت کند مثلاً به او شربت و شیرینی و مانند آن بدهد؛ در حدیث متبرکه از اسما ء بنت یزید آمده است : « **إنی قینت عائشة لرسول الله صلی الله علیه و سلم ثم جنته فدعوته لجلو لها ، فجا ء فجلس إلی جنبها ، فأتی بعس لبن ، فشرب ثم ناولها النبی صلی الله علیه و سلم فخفضت رأسها واستحیت ، قالت أسما ء : فانتهرتها وقلت لها ، خذي من ید النبی صلی الله علیه و سلم قالت : فأخذت فشربت شیئاً** » (عایشه را برای پیامبر صلی الله علیه و سلم مزین کردم ، سپس نزد پیامبر صلی الله علیه و سلم رفتم ، و او را برای دخول بر عایشه دعوت کردم ، آمد و کنار نشست ، سپس ظرفی بزرگ از شیر آورده شد ، پیامبر صلی الله علیه و سلم از آن خورد و به عایشه داد ، عایشه سرش پایین انداخت و شرم کرد اسما ء گوید : بر سر او داد زدم و گفتم ظرف شیر را از دست پیامبر صلی الله علیه و سلم بگیر .

اسما ء گوید : عایشه شیر را گرفت و کمی از آن را نوشید » (از کتاب آداب الزفاف علامه البانی الحمید: (۳۶۷ / ۱۷۹ / ۱) ، احمد فتح الباری ۶ / ۴۳۸ / ۴۵۸ و ۴۵۳ و ۴۵۲).

یکی دیگر از سنت های زفاف این است که داماد دستش را روی پیشانی همسرش قرار دهد و **بسم الله** بگوید و از خدا طلب برکت کند . و دعایی زیر را که در حدیث آمده است

قرائت کند « اللهم اني أسألك من خيرها وخير ما جلبتها عليه ، وأعوذ بك من شرها وشر ما جلبتها عليه »

(یعنی : پروردگارا ! خیر او و خیر آنچه در او آفریده ای را از تو می خواهم و به تو از شر او و شر آنچه در او آفریده ای پناه می برم).
همچنان سنت است دو رکعت نماز نفل به هم بخوانند . همچنان سنت است که در هنگام آمیزش بگوید : « بسم الله جنب الشيطان وجنب الشيطان ما رزقتنا » (به نام الله ، پروردگارا ! شیطان را از ما و از آنچه به ما عطا می کنی دور بگردان)
پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است :

« فإن قضی بينهما ولد لن يضره الشيطان ابدا » اگر طفل از آن دو متولد شود ، شیطان هرگز به او ضرر نمی رساند . (صحیح امام بخاری : ۵۱۶۵ / ۲۲۸ / ۶۹) ، (صحیح امام مسلم : ۱۴۳۴ / ۱۰۵۸ / ۲) ، (سنن ابوداود (عون المعبود) : ۲۱۴۷ / ۱۹۷ / ۶) ، (سنن الترمذی ۱۰۹۸ / ۲۷۷ / ۲) ، (سنن ابن ماجه : ۱۹۱۹ / ۶۱۸ / ۱) .

ولیمه

بعد از بردن همسر به خانه ، دادن ولیمه لازم است ، در حدیث متبرکه آمده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم عبد الرحمن بن عوف را به آن امر فرموده است .
همچنان در حدیث بریده بن حصیب آمده است : « لما خطب علي فاطمة رضي الله عنها قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : إنه لا بد للعرس من ولیمة » (وقتی که علی از فاطمه رضی الله عنها خواستگاری کرد ، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود : برای عروس ولیمه لازم است . (صحیح جامع الصغیر : ۲۴۱۹) ، (أحمد فتح الباری : ۱۷۵ / ۱۶ / ۲۰۵) .

ولیمه سه روز بعد از بردن همسر به خانه باید داده شود : چون این کار از پیامبر صلی الله علیه وسلم نقل شده است ، از انس روایت است : « تزوج النبي صلى الله عليه وسلم صفية ، وجعل عتقها صداقها ، وجعل الولیمة ثلاثة أيام » (پیامبر صلی الله علیه وسلم صفیه را به ازدواج خود در آورد و مهریه او را آزادی اش ، تعیین نمود ، و ولیمه را بعد از سه روز داد . » (آداب الزفاف فتح الباری ۷۴) (صحیح بخاری ۱۵۵۹ / ۲۲۴ / ۹) .

تعدد زوجات وموضع دین مقدس اسلام

در بدو کلام می خواهم خدمت خوانندگان با تمام قوت تذکر دهیم که : اساساً تعدد زوجات از جانب دین مقدس اسلام وضع نگردیده است ، بلکه تعدد زوجات در اکثر شرایع وقوانین قبل از آمدن دین مقدس اسلام وجود داشته و به نوع از انواع هنوز هم در کشورهای اسلامی بخصوص در کشور ما افغانستان وجود دارد .

عرب قبل از اسلام پیش از هر ملت دیگری زنهاى متعددی را در نکاح خود داشتند ، دین مقدس اسلام آمد وحد وسط را در این مورد انتخاب کرد و برای تعدد زوجات حد ومرز مشخص را تعیین کرد واجازه نداد که از این حد تجاوز صورت گیرد ، وشرايط ومقرراتی را برای تعدد زوجات در نظر گرفت که با رعایت این شرايط زینهاى ناشی از تعدد زوجات از بین خواهند رفت .

چنانچه گفته آمدیم که دین مقدس اسلام تعدد زوجات را مباح نموده و آن را واجب و بر آن امر نکرده است ، بلکه فرموده است : (هر کس امکان وشرايط لازم را داشته باشد اگر مایل باشد با رعایت اعتدال میتواند تا چهار زن بگیرد ، اما واجب نیست که حتماً چهار زن را داشته باشد) ممنوعیت ازدواج با بیش از چهار زن بر اساس این فرموده خداوند

متعالم میباید. « فانكحو ما طاب لكم من النساء مثنى وثلاث ورباع فان خفتم ألا تعدلوا فواحدة » (سوره نساء : 3) (زنهائی را كه برای شما حلال ودلتان آنها را میخواهد وپسند میکند از يك تا چهار به نكاح و ازدواج خود در آورید ونباید بیش از چهار زن در نكاح داشته باشید، واین امر وقتی است كه بتواند در بین آنان عدالت و مساوت در حقوق شرعی رعایت کنید ، وقتی بیم آن داشتید كه قادر به رعایت عدالت در بین چند همسر نمی باشید، باید به يك زن اكتفا کنید.)

پیامبر صلی الله علیه وسلم به غیلان بن سلمه كه در زمان اسلام آوردنش ده زن داشت فرمود : « أمسك أربعا وفارق سائرهن » چهار زن را برای خود نگه دار وبقیه را رها كن (صحیح جامع الصغیر : ۱۵۸۹) ، (سنن الترمذی : ۱۱۳۸/۲۹۵/۲) ، (سنن ابن ماجه (۱۹۵۳/۶۲۸/۱) .

از قیس بن حارث روایت است : وقتی كه اسلام آوردم هشت زن داشتم : نزد پیامبر صلی اله علیه وسلم رفتم جریان را برایش تعریف كردم ، فرمود : « إختار منهن أربعا » (چهار زن را از بین آنها برای خود اختیار كن) (صحیح سنن ابن ماجه : ۱۵۸۸) ، (سنن ابن ماجه ۱۹۵۲/۶۲۸/۱) ، (سنن ابو دود) (عود المعبود : ۲۲۴/۳۲۷/۶)

برخی از دلایل علمی مباح بودن تعدد زوجات :

در مورد دلایل علمی برای جایز بودن تعدد زوجات میتوان فقط و فقط به این نقطه اكتفا كرد كه این امر به خصوصیات وطبیعت وسرشت انسان بر میگردد، و این مساله از فطرت بشری انسان سر چشمه گرفته ومیتوان گفت كه : خصوصیات سرشتی وطبیعت انسانی تعدد زوجات را اقتضا مینماید.

همچنان اگر آمار وسرشماریهای ملت های مختلف جهان را حتی در شرایط صلح مورد نظر قرار دهیم بوضاحت تام در خواهیم یافت كه تعداد زنان بیشتر از تعداد مردان است . واگر این مساله از لحاظ علمی ومنطقی حل نمی گردید ، شراره فساد به اوج خود میرسید.

همچنان عامل دیگر تعدد زوجات مبتلا شدن زن به امراض شدید وصعب العلاج (عقیم ونازا) است .

و همچنان برخی از اوقات غریزه جنسی در زن به خاموشی میگراید ویا به عكس مرد دارای غریزه جنسی شدید وحادتری است ونمیتواند با يك زن عفت خود را محفو ظ نگاه دارد، ویا گاهی عادت ماهانه زن طولانی است وپه ده روز در هر ماه میرسد اگر در چنین شرایط واوضاع اجتماعی به مرد اجازه تعدد زوجات داده نشود ، آن مرد ناچار است یادچار کار های نامشروع شود یا زنش را طلاق دهد وتردید نیست كه طلاق در چنین اوضاع واحوالی به مراتب برای زن مضرت ر و زیان آورتر از این است ، كه زن دیگری شريك زندگیش شود .

زن وشوهر لباس همد یگر ند :

« هن لباس لكم وأنتم لباس لهن »

(آنها یعنی زنان لباس شما هستند ، وشما لباس آنها)

(سوره البقره : 187)

اگر به مفهوم وحكمت بزرگ این آیه متبركه با دقت تام توجه نمایم در خواهیم یافت كه قرآن با چه اعجاز وچه زیبای زن ومرد به لباس مشابتهت داده ومفاهیم آتی را برای ما می آموزاند.

- 1- علما میگویند که لباس باید با اندازه و بر اندازه انسان باشد ، این بدین معنی است که لباس انسان اگر تنگ باشد ، یا از اندازه جان انسان کلان باشد ، یا لباس اش کوتاه و یا به تناسب اندم اش دراز باشد در همه این موارد در ظاهر دارائی لباس خواهد بود ، ولی این لباس در هیچ صورت راحت لازم را که برای آن لباس به تن کرده نخواهد یافت. مفهوم قرآن عظیم الشان در فهم کلمه زن و شوهر که به لباس در آیه متبرکه تشبیه گردیده است ، همین است : زن و شوهر هم باید اندازه و بر اندازه یگدیگر باشند ، اگر زن و شوهر با هم هماهنگی عقیدوی ، هماهنگی فکری ، هماهنگی فرهنگی ، اجتماعی ، و حتی هماهنگی مادی نداشته باشند ، با هم نمیتوانند آنطوریکه که باید و شاید باشد زندگن آرام و خوشبخت داشته باشند .
- 2- انسان با داشتن لباس آرام و مطابق ذوق اش هم از لحاظ جسمی و هم از لحاظ روحی احساس آرامش میکند ، به همین اساس انسان با داشتن شوهر مناسب ، و یا زن مناسب موجب آرامش جسم و جان یکدیگر میگردانند.
- 3- همانطوریکه لباس بدن انسان را می پوشاند ، و عیب های ظاهری انسان را پنهان می کند ، داشتن زن خوب و یا شوهر خوب ، مانند لباس عیب های همدیگر را می پوشانند ، و محرم راز همدیگر مبدل میگردانند.
- 4- لباس برای انسان مایه زینت و آراستگی است ، زن و شوهر هم برای همدیگر مایه زیبایی و آراستگی اند.
- 5- لباس با بدن انسان ارتباط نزدیک و تنگ تنگ دارد ، زن و شوهر نیز باید ارتباطشان با یکدیگر باید چنین باشد.
- 6- همانطوریکه لباس بدن انسان را از گرما و سردی و خنک حفظ میکند ، زن و شوهر نیز باید همدیگر را در مقابل گرم و سردی زندگی حفظ نمایند.
- 7- لباس اگر چرک شد ، شسته میشود ، و اگر پاره شد ، دوخته میشود ، و بلافاصله دور انداخته نمی شود ، زن و شوهر هم اگر در حق همدیگر مرتکب خطا میگردند ، بلافاصله نباید از هم دیگر فصل و باب جدای را بنا نهند ، بلکه با رشته پند و اندرز ، با تفکر و تعمق با عفه و بخشش از خطایکدیگر بگذرند و اخطایکدیگر را ، با آب بخشش ، شوستشو نمایند.
- 8- برای انسان آسان و ساده نیست تمام عمر خود را بدون لباس سپری کند ، (گرچه ممکن است) همینطور آسان نیست انسان تمام عمر را بدون زن و شوهر سپری کند.
- 9- لباس عورت است و اماکن ناشایست انسان را از دید دیگران حفظ می کند ، زن و مرد نیز با اقدام به ازدواج ، خود را از ارتکاب فحشاء و کار های ناشایست حفظ کند.

هدایات اسلام در باره ازدواج

الف : چه زنانی برای ازدواج بهتر هستند :

دین و هدایات اسلامی میفرماید کسانی که ازدواج کند ، تلاش بخرج دهند زنی را انتخاب نمایند که دارای صفات ذیل باشد .

1- شرط اول دینداری :

در حدیث مبارک ابوهیرة از پیامبر اسلام روایت میفرماید :

« تنكح المرأة لاربعة : لجمالها ، لحسبها ، ولجمالها ، ولدینها ، فاطفر بذات الدین تربت یداك »

زن بخاطر چهار چیز برای ازدواج انتخاب می شود :

1- بخاطر مال و دارانش ، 2- بخاطر نسب و طایفه اش که همان اصل و نسب است ،

3- بخاطر جمال زیبایی و ظرافتش، 4- بخاطر دین و عفتش، زن با دین و عفت انتخاب کن که به مقصود خود و به سعادت دنیا و آخرت خواهی رسید. (حدیث متفق علیه : (فتح الباری (۹-۱۳۲-۵۰۹۰) ، صحیح مسلم (۲-۱۰۸۶-۱۴۶۶) ، سنن ابوداود (۶-۴۲-۲۰۳۲) ، سنن ابن ماجه (۱-۵۹۷-۱۸۵۸) مصنف ابن ابی شیبیه : (۶-۶۸)

2- شرط دوم دوشیزه (بکر) :

شرط دوم ازدواج را که دین اسلام به آن هدایت فرموده است : دوشیزه بودن (بکر) بودن زن است : مگر اینکه در انتخاب بیوه مصلحتی را دارا باشد : در حدیث متبرکه جابر بن عبد الله از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت میفرماید :

« تزوجت امرأة فی عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم ، فلقیت النبی (ص) فقال یا جابر ، تزوجت ؟ قلت : نعم ، قال : بکر ام ثیب ؟ قلت : ثیب ، قال : فهلا بکر ا تلاعبها ؟ قلت یا رسول الله ان لی إخوان ، فخشیت ان تدخل بینی و بینهن ، قال فذاك إذن ، ان المرأة تنکح علی دینها ، و مالها و جمالها ، فعلیک بذات الدین تربت یداک » (در زمان پیامبر صلی الله علیه وسلم با زنی ازدواج کردم ، پس از آن با پیامبر صلی الله علیه وسلم ملاقات کردم ، فرمود ای جابر ، آیا ازدواج کرده ای ، گفتم : بله ، فرمود : دوشیزه است یا بیوه ؟ گفتم بیوه ، فرمود چرا با دختری ازدواج نکردی تا با او بازی کنی ، گفتم ای رسول خدا ! من چند خواهر دارم و بیم داشتم که (اگر دوشیزه باشد باسن کم خود) بین من و آنان جدای بیاندازد ، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود : پس اینطور . ! زن به خاطر دین ، مال و زیبایی اش برای ازدواج انتخاب می شود ، پس دیندار را انتخاب کن ، دست هایت خاک آلود شود » (متفق علیه) صحیح مسلم (۲-۱۰۸۷-۷۱۵) ، در صحیح مسلم (۹-۱۲۱-۵۰۷۹) ، سنن ابوداود (۶-۴۳-۲۰۳۳) سنن الترمذی (۲-۲۸۰-۱۱۰۶)

3- شرط سوم محبت گرا و بچه زا باشد :

پیامبر صلی الله علیه وسلم میفرماید : « تزوجوا الولود فانی مکماثر بکم الام » « با زنان محبت گرا و بچه زا ازدواج کنید چون من در میان امت ها به کثرت شما افتخار می کنم. (صحیح جامع صغیر ۲۹۴۰) ، الاروا ۶ ۱۷۸۴) ، سنن ابوداود (۶-۴۷-۲۰۳۵) ، (سنن نسایی (۶-۶۵) .

ب : چه مردانی برای ازدواج بهتر است :

همانطوریکه مرد حق دارد زنی را انتخاب کند که دارای صفات مذکور باشد ، برولی زن نیز واجب است که مردی صالح را برای ازدواج او انتخاب نماید به دلیل حدیث ابو حاتم مزنی :

« إذا جاءکم من ترضون دینه و خلقه فأنکحو ، إلا تفعلا تکن فتنة فی

الارض و فساد کبیر » (هر گاه کسی (برای خواستگاری) نزد شما آمد که از دین و اخلاقش راضی بودید (دخترتان را) به ازدواج او در آورید ؛ چون اگر این کار را نکنید ، در زمین فتنه و فساد بزرگی روی خواهد داد . (صحیح سنن الترمذی (۸۶۶) سنن ترمذی (۲-۲۷۴-۱۰۹۱)

فرق نمیکند ازدواج با دختر یا خواهرش را به اهل خیر پیشنهاد کند ؛ به دلیل حدیث ابن عمر .

سیرت نویسان مینویسند :

« وقتی که خنیس بن حدافه سهمی همسر حفصه بنت عمر ، یکی از اصحاب

پیامبر صلی الله علیه وسلم در مدینه فوت کرد و حفصه بیوه ماند عمر بن خطاب گفت : نزد عثمان بن عفان رفتم و پیشنهاد ازدواج حفصه را به او دادم ، عثمان گفت در باره آن فکر می کنم ، چند شب منتظر ماندم سپس مرادید وگفت : به این نتیجه رسیدم که فعلاً ازدواج نکنم ، عمر گفت : ابوبکر صدیق را دیدم به او گفتم اگر بخواهی حفصه بنت عمر را به ازدواج تو در می آورم . ابوبکر ساکت شد و هیچ جوابی به من نداد ، از ابوبکر بیشتر عصبانی شدم تا از عثمان ، چند شبی منتظر ماندم تا اینکه پیامبر صلی الله علیه وسلم از او خواستگاری کرد ، پس حفصه را به ازدواج پیامبر صلی الله علیه وسلم در آوردم . بعد از آن ابوبکر مرا دید وگفت : شاید بخاطر رد پیشنهاد ازدواج با حفصه از من عصبانی شده ای ؟ عمر گفت : بله ، ابوبکر گفت : به این دلیل پیشنهاد ازدواج شما را رد کردم چون می دانستم پیامبر صلی الله علیه وسلم (در باره او) حفصه سخن گفته است و من نخواستم راز پیامبر صلی الله علیه وسلم را فاش کنم اگر پیامبر صلی الله علیه وسلم از او صرف نظر کرد ، من آنرا قبول می کردم . (صحیح سنن نسائی (۳۰۴۷) ، صحیح امام بخار (فتح الباری) (۹-۱۷۵-۵۱۲۲) سنن نسائی (۶-۷۷))

پایان

وصیت امام احمد ابن حنبل برای پسر خود در روزی عروسی اش !

خوانندگان محترم !

یابنی :

إِنَّكَ لَنْ تَنَالَ السَّعَادَةَ فِي بَيْتِكَ إِلَّا بَعَثَرُ خِصَالٍ تَمْنَحُهَا لَزَوْجِكَ فَاحْفَظْهَا عَنِي وَاحْرَصْ عَلَيْهَا:
ای پسر کم:

البته توهیح وقت در خانه ات به سعادت و پیروزی نایل نمی شوی مگر به رعایت ده خصلت که به زوجه (زن) ات می بخشی. این خصلت ها را حفظ کن حرص و تلاش بورز به آن .

أما الأولى والثانية :

فَإِنَّ النِّسَاءَ يَحْبِبْنَ الدَّلَالَ وَيَحْبِبْنَ التَّصْرِيحَ بِالْحُبِّ ، فَلَا تَبْخُلْ عَلَى زَوْجَتِكَ بِذَلِكَ ، فَإِنَّ بَخْلَكَ جَعَلَتْ بَيْنَكَ وَبَيْنَهَا حِجَابًا مِنَ الْجَفْوَةِ وَنَقْصًا فِي الْمَوَدَّةِ .

اول ودوم :

البته زن پیام آوران نکاح و اظهار محبت شوهر را دوست دارد ، بر بخشش این دو بخل مکن ، اگر بخل کردی در میان خودت و وی حجاب از بی وفائی و نقصان از دوستی را ایجاد کرده ای .

وَأما الثالثة :

فَإِنَّ النِّسَاءَ يَكْرَهُنَّ الرَّجُلَ الشَّدِيدَ الْحَازِمَ وَيَسْتَعْدِمْنَ الرَّجُلَ الضَّعِيفَ اللَّيِّنَ فَاجْعَلْ لِكُلِّ صِفَةٍ مَكَانَهَا فَإِنَّهُ أَدْعَى لِلْحُبِّ وَأَجْلِبْ لِلطَّمَأْنِينَةِ .

سوم :

البته زنان مرد سخت گیر و خشن را بد می پندارند به مردان ضعیف و نرم خوی خدمت مینمایند ، برای هر کدام از آن صفات ، جایگاهی اورا بساز ، البته این عمل زیاد جذب کننده محبت و جالب برای اطمینان قلب می باشد .

وأما الرابعة :

فإنَّ النساء يُحببن من الزوج ما يحب الزوج منهنَّ من طيب الكلام وحسن المنظر ونظافة الثياب وطيب الرائحة فكن في كل أحوالك كذلك.

چهارم:

البته زنان از شوهران خود چیزی را دوست دارند و می‌خواهند که، شوهران از زنان نیز می‌خواهند و دوست دارند. مثلاً زیبایی، حسن سخن، نظافت و پاک‌ی لباس، خوش بویی، و در همه احوال مواصفات فوق را رعایت کن.

أما الخامسة:

فإنَّ البيت مملكة الأنثى وفيه تشعر أنَّها متربعة على عرشها وأنها سيدة فيه، فإياك أن تهدم هذه المملكة التي تعيشها، وإياك أن تحاول أن تزيحها عن عرشها هذا، فإِنَّك إن فعلت نازعتها ملكها، وليس لملكٍ أشدَّ عداوةً ممن ينازعه ملكه وإن أظهر له غير ذلك.

پنجم:

البته خانه ملك زنان است، چنین می‌پندارند که در تخت مملکت خود چهارزانو نشسته‌اند، البته ایشان رئیس مملکت‌اند، می‌ترسانم و منع می‌کنم تورا از اینکه منهدم‌سازی جایگاهی را که ایشان در آن زندگی مینمایند، از زایل کردن عرش وی خود داری بکن. اگر اقدام به زوال ملک آن کردی البته به آن منازعت و جنگ و جدل کرده‌ای، هیچ منازعتی از دید دشمنی سخت‌تر از منازعت ملک نیست.

أما السادسة:

فإنَّ المرأة تحب أن تكسب زوجها ولا تخسر أهلها، فإياك أن تجعل نفسك مع أهلها في ميزان واحد، فإما أنت وإما أهلها، فهي وإن اختارتك على أهلها فإِنَّها ستبقى في كمدٍ تُنقل عداوة إلى حياتك اليومية.

ششم :

زن دوست دارد که شوهر کسب و کار کند تا اهلش به فقر و ذلت مواجه نگردد. من می‌ترسانم تو را از اینکه خود را با سایر اعضای فامیل در یک پله ترازو مساویانه تول کنی، یعنی جایگاه شوهر در کسب و کار درآمد اقتصادی و سایر امور زندگی نسبت به دیگران بیشتر بوده باشد، در صورتیکه تو با همه اهل‌ت در تأثیرات امور زندگی مساوی بوده باشی با وجود زن تو را بالای همه اهل خانواده خود ترجیح داده و حیات خود را با تو سپری نمود. در این صورت زن را به مشقت و تکلیف افکنده‌ای، تا روزیکه زنده است به تو عداوت خواهد کرد.

والسابعة :

إنَّ المرأة خُلقت من ضلعٍ أعوج وهذا سرُّ الجمال فيها، وسرُّ الجذب إليها وليس هذا عيباً فيها «فالحاجب زينه العوج»، فلا تحمل عليها إن هي أخطأت حملاً لا هوادة فيها تحاول تقييم المعوج فتكسرهما وكسرها طلاقها، ولا تتركها إن هي أخطأت حتى يزداد اعوجاجها وتتفوق على نفسها فلا تلين لك بعد ذلك ولا تسمع إليك، ولكن كن دائما معها بين بين.

هفتم :

البته زن از قبرغه کج آفریده شده است، این اسرار زیبایی و کشش که در او نهفته است، این کجی بر او عیب محسوب نمی‌گردد، چنانچه زیبایی ابرو در کج بودن آن نهفته است، اگر زن در کار محوله اش خطا کرد، وی را بخاطر راست کردن بر مشقت و فشار مجبور نساز، اگر چنین کردی وی را شکستی، شکست وی طلاق است.

زن را بخاطر اشتباه اش از خود دور نساز و ترک مکن، اگر چنین کردی در کجی هایش افزودی، وی بر نفس خود اتکا میکند، با تو نرمی نمی‌کند، سخنانت را گوش نمی‌نماید، راه

اعتدال را در حق آن اختیار کن.

أما الثامنة :

فإن النساء جُبلن على كُفر العشير وُجُحدان المعروف، فإن أحسنت لإحداهنّ دهرًا ثم أسأت إليها مرة قالت: ما وجدت منك خيرًا قط، فلا يحملنك هذا الخلق على أن تكرهها وتتفر منها، فإنك إن كرهت منها هذا الخلق رضيت منها غيره.

هشتم:

البته در سرشت خلقت زن کفران و ناسپاسی شوهر خمیر مایه شده است، این صفت آشکار است، اگر با یکی اینها زمان متمادی نیکی نمای ، با اندک خطا و کمبودی که از تو دید میگوید، من هرگز از تو نیکی ندیده ام. این صفت زن تو را وادار بر این نسازد که وی را به چشم اهانت و نفرت بنگری، زیرا این خصلت تو را خفه سازد، صفت دیگرش تورا خوش خواهد ساخت.

أما التاسعة:

فإن المرأة تمر بحالات من الضعف الجسدي والتعب النفسي، حتى إن الله سبحانه وتعالى أسقط عنها مجموعة من الفرائض التي افترضها في هذه الحالات فقد أسقط عنها الصلاة نهائيًا في هذه الحالات وأنسأ لها الصيام خلالهما حتى تعود صحتها ويعتدل مزاجها، فكن معها في هذه الأحوال ربانيا كماخفف الله سبحانه وتعالى عنها فرائضه أن تخفف عنها طلباتك وأوامرك.

نهم :

البته زن روزگار حیات خود را به ضعف جسمی و تکالیف نفسی سپری مینماید، چنانچه پروردگار عالم ، در حین مواجه شدن زن بر چنین تکالیف، مجموعه از فرایض و واجبات که بروی لازم گردانده است ، ساقط میسازد ، مثلاً نماز و روزه را از وی ساقط مینماید تا وقتیکه بر صحت خود برگردد. تو نیز زن را در چنین حالات معذور بدار قسمکه پروردگارش معذور داشته است.

أما العاشرة :

فاعلم أن المرأة أسيرة عندك، فارحم أسرها وتجاوز عن ضعفها تكن لك خير متاع وخير شريك

دهم :

بدان زن نزد تو شباهت اسیر را دارد، بر اسیر خود رحم کن از ناتوانی هایش در گذر اگر چنین کردی زن بزرگترین سرمایه و بهترین شریک زندگی ات خواهد بود.

وصيت يك زن به دخترش هنگام عروسی:

زنی دخترش را به نکاح پادشاه حارث بن عمرو کندی در آورده بود وزمانیکه دخترش راهی خانه بخت بود چنین وصیت کرد:

دخترم !

اگر پند و اندرز به خاطر ادب یا نسب ترک داده میشود من تو را به چیزی سفارش نمیکنم، اما پند و سفارش برای انسان عاقل تذکری و برای نادان بیداری است.

دخترم!

اگر دختری به خاطر ثروت پدرش از ازدواج و اختیار نمودن شوهر بی نیاز میبود، من از همه بی نیازتر بودم، اما ما زنها برای مردان آفریده شده ایم همچنانکه مردان برای ما آفریده شده اند.

دخترم !

تو از وطن و سرزمین خود جدا میشوی و از خانه و کاشانهای که در آن میزیستههای بیرون رفته و وارد خانه های مشوی که با آن آشنایی نداری و با همنشینی زندگی خواهی کرد که

به آن انس نگرفته ای (شوهرت) وقتی همسر تو شده گویا پادشاه توست، و تو کنیز او هستی، اگر چنین کنی آنگاه او برده و غلتم خواهد شد و همواره این ده خصلت را بیاد داشته باش که ذخیره بزرگی برایت خواهند بود.

- 1- قناعت داشته باش که راحتی قلب و آرامش خیال در قناعت است.
 - 2- حرفهای شوهرت را به خوبی گوش کن و از او اطاعت کن، زیرا خشنودی پروردگار در همین است.
 - 3- همواره مواظب باش او تو را در زشتی نبیند بلکه تو را همواره زیبا ببیند و مبادا بوی بدی از تو به مشام شوهرت برسد.
 - 4- سرمه و آب از یادت نرود که سرمه بهترین چیز و آب بهترین و پاکیزه ترین خوشبویی است.
 - 5- غذای شوهرت را سر وقت بده چون آتش گرسنگی زود شعله میکشد.
 - 6- در هنگامی که شوهرت خواب است سعی کن که در خانه آرامش باشد، زیرا مزاحمت در خواب کسی خشم او را بر میانگیزد.
 - 7- خانه و اموال شوهرت را حفاظت کن، زیرا حفظ مال نوعی خوش بختی است.
 - 8- به دامها و فرزندان شوهرت رسیدگی کن، زیرا رسیدگی به اینها نوعی هوشیاری و زرنگی است.
 - 9- راز شوهرت را فاش مکن زیرا اگر رازش را فاش کنی از خیانتش در امان نخواهی بود.
 - 10- نافرمانی شوهرت را مکن، زیرا اگر از دستورش سرپیچی کنی از تو متنفر میشود. و هر چه تو بیشتر احترام کنی او نیز بیشتر به تو احترام قایل میشود. و هر چه که تو بیشتر توافق داشته باشی او نسبت به تو مهربانتر میشود.
- بدان که هیچگاه موفق نمیشوی تا خواسته شوهرت را بر خواسته خود ترجیح ندهی و خشنودی او را برخشنودی خود ترجیح ندهی.

پاورقی ها :

(1) امام ابو حنیفه (رح) با استناد به برخی از احادیث صحیح میگوید:
هر گاه زن ،مرد کفی را برای ازدواج انتخاب نمود ، ولی وسر پرست او ، حق ممانعت از آن را ندارد.

(2) تعریف مهر :

اصل این لغت، سامی و مشتق از کلمه «موهار» به معنای قیمت و بهای زن است این کلمه از زبان عبری به عربی منتقل شده و به کلمه «مهر» تغییر یافته است، کلماتی مانند صدق، صدقه، نافجه، کابین، دست پیمان نیز به معنای «مهر» آمده است.
مهر در اصطلاح فقهی ، حقوقی، مالی است که به موجب نکاح واجب است زوج به زوجه خویش بپردازد.
مهریه در قرآن عظیم الشان و احادیث پیامبر صلی الله علیه وسلم بصورت دقیق توضیح شده است .

و در برخی از آیات و روایات به وجوب مهر و نیز ویژگیهای آن تصریح شده است از جمله: «وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدَقَاتِهِنَّ نِحْلَةً» (بپردازید به زنان، مهرهایشان را به صورت رایگان»
«والمطلقات متاع بالمعروف حقاً علی المتقین» برای زنان طلاق داده باید عطیه ای در حد عرف و نیکو تعیین کرد این حقی است که بر پرهیزگاران مقرر شده است.

(3) محمد صلی الله علیه وسلم در مهر سوده (رض) مبلغ 400 درهم و در مهر بی بی عایشه (رض) مبلغ (500) درهم و در مهر ام حبیبه (رض) مبلغ (400) درهم تادیه فرموده بودند .

همچنان زمانیکه حضرت علی کرم الله وجهه اظهار تمایل به ازدواج فاطمه (رض) نشان داد، محمد صلی الله علیه وسلم به ایشان فرمودند: ای علی برای پرداخت مهریه فاطمه چه داری؟ حضرت علی کرم الله وجهه در جواب شان فرمودند: یک اسب و یک زره! پیامبر صلی الله علیه وسلم به ایشان فرمودند:

اسب برای جنگ ضروری است بناً زره ات را بفروش. همان بود که حضرت علی (رض) زره خویش را به مبلغ (48 درهم) به حضرت عثمان رضی عنه بفروش رسانید و آنرا در بدل مهر فاطمه (رض) تادیه فرمودند.

انواع نکاح ها و ازدواج ها

قبل از اسلام

در دوران قبل از اسلام در اقوام دیگری، ازدواج های مختلفی رواج داشته است. که مشهورترین این ازدواج ها عبارت بودند:

نکاح مقت (نکاح ضیزان و یازناشویی وارث با زن میت):

نکاح مقت در بین عرب ها قبل از مشرف شدن بدین اسلام مروج بود. نکاح مقت به آن ازدواج و نکاح گفته میشود، زمانیکه انسان میمیرد، فرزند بزرگ اش، زن پدرش را که (در صورتیکه مادر خودش نباشد) میتواند آنرا مانند سایر اموال مورثی که از پدر باقی مانده است به ارث ببرد.

اگر این زن زیبا و مقبول باشد، با او ازدواج میکند، و اگر مقبول و زیبا نباشد میتواند آنرا بالای کسی دیگری بفروشد، و در بدل آن پول مهرش را تصاحب کند و یا هم میتواند در خانه نگاه داری میشود، بنام (مهر «عضل» منع) در خانه باقی میماند، و بعد از مرگش اموال او را به میراث ببرد.

هم چنین ممکن بود که پسر یا یکی از اقربا که وارث نکاح این زن به شمار می آمدند، با اخذ مالی، زن را آزاد بگذارند تا به اختیار خود با مردی دیگر ازدواج نماید. نیز این احتمال نیز وجود داشت که وارث، عفو و گذشت کند و بدون گرفتن مالی، زن را به تزویج دیگری در آورد.

در این نکاح، زن بازمانده، دقیقاً همچون اموال مورثی، تابع احکام طبقات وارث بود؛ با این تفصیل که اگر در طبقه اول، چندین پسر وجود داشت، فقط پسر بزرگ وارث نکاح این زن به شمار می آمد. بر این اساس، با اعراض آن پسر از این ارث، نوبت به پسر بعدی می رسید و در نهایت، این ارث برای اقربای دیگر بود. هم چنین در میان اقربا، برادر میت مقدم بود و سپس نوبت به دیگران می رسید.

با ظهور اسلام، این نکاح تحریم شد و مسلمانان بنا به نص قرآن کریم، از نکاح با زنان پدران خود منع شدند تا آن جا که این نکاح به «فاحشه»، «مقت» و «شیوه ای ناپسند»

معرفی شد. و قرآن عظیم الشان با صراحت بیان میدارد:

« وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا »

(سوره نساء آیه: 4)

دین مقدس اسلام نه تنها ازدواج (مقت) ممنوع نموده، بلکه می رسد: «... لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرثُوا النِّسَاءَ كَرَاهًا وَلَا تَعْضَلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ». «... نساء/4، 19) تعبیر «مقت» از آیه 22 نساء/4 گرفته شده که در آن، از نکاح با زن* پدر، نهی شده است.

یادداشت :

در زبان عرب به پسرى که وارث «زن پدر» خود می شد، «ضیّزَن» اطلاق می گردید؛ به این معنا که در آن زن، با پدر خود «مزاحمت» می یافت، البته ضیّزَن به «شريك» در زن نیز معنا و بر سایر وارثان نیز تطبیق شده است. هم چنین گفته می شود که مردم عرب، به این ازدواج، «مقت» نام داده اند؛ به معنای این که «مایه نفرت» بوده است، به مولود چنین نکاحی نیز «مقتی» و «ممقوت» گفته اند .

نکاح جمع:

در عصر جاهلیت برخی از اعراب کنیزان را می خریدند و آنها را به زنا با افراد مختلف وادار می کردند و بدین ترتیب از ثروت هنگفتی برخوردار می شدند.

نکاح بدل (زنا شویی به صورت تعویض همسر):

هرگاه مردی از زن فرد دیگری خوشش می آمد زن خویش را با زن جانب مقابل معاوضه می کرد و زنان نیز در مقابل هواهای نفسانی مردان چاره ای جز تسلیم نداشتند. این مبادله با الفاظ (انزل عن دابّك، انزل لك عن دابّ َتی) یا (انزل الی َِّ عن امرأتك، انزل لك عن امرأتی); یعنی تو از مرکب خود (کنایه از زن او بود) به نفع من پیاده شو، من نیز از مرکب خود (یعنی همسر) به نفع تو پیاده می شوم. ویا در نکاح بدل، شخصی به شخصی دیگری می گفت: تو برای من دست از همسرت بردار! و من نیز برای تو دست از همسرم بر می دارم. پس اگر آن مرد مخاطب این تقاضا را اجابت می کرد، این مبدله ازدواجی صورت می پذیرفت. مطابق تحقیقات که توسط علماء بعمل آمده است، این نکاح در میان اقوام غیر عرب (قبایل افریقایی و ساکنان جزایر هاوایی و در برخی از مناطق تبت و هیمالیا و...) معروف و رایج است که ابتدا به شکل موقت است و اگر دو مرد، زندگی با همسر جدید را پسندیدند، آن گاه مجدداً درباره تمدید زمان مبادله یا دائمی بودن آن، با یکدیگر گفتگو می کنند. دین مقدس اسلام این نوع از نکاح ها بصورت مطلق منسوخ قرار داده وقرآن عظیم اشان در سوره (احزاب آیه : 33) میفرماید : « **وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ ...** »

نکاح خدن (دوست):

عبارت از نکاح بود که بطور غیر رسمی مگر مخفی وپنهانی صورت میگرفت این رابطه صرف در دوستی زن و مرد باقی نمی ماند ، بلکه در نهایت امر موجب زنا میگردد. در این ازدواج مهر و نفقه بخاطر اینکه در خفا صورت میگرفت شرط نبود . دین مقدس اسلام این ازدواج و نکاح منع بعمل آمد ، وقرآن عظیم الشان دوبار برحرام بودن آن حکم صادر نموده است .

یکبار در سوره نساء آیه 24 در آنجا که شرایط ازدواج با کنیزان را بیان می کند، می فرماید : « **وَلَا تُتَّخَذُ أَخْدَانٌ ...** ». در این آیه، از ازدواج با کنیزانی که به صورت گرفتن دوست پنهانی مرتکب فحشا می شوند، منع کرده است. و همچنان در (آیه 5 سوره مانده) مشابه همین تعبیر در باره مردان هم آمده است .

نکاح سفاح :

در میان اعراب روشهای مرسوم ازدواج، قانونی و غیر از آن موارد سفاح (زنا) شمرده می شد. کلمه سفاح در لغت به معنی زنا و بی عفتی می باشد و آیه (غیر مسافحات و متخذات اخدان) ازدواج با اهل سفاح و خدن حرام شمرده شد.

برخی فرق میان (مسافحات و متخذات اخدان) را عموم و خصوص گفته اند؛ چه مسافحات در سرّ و جهر است. اما اتخاذ اخدان فقط در سرّ صورت می گیرد.

نکاح شغار:

در این نکاح، مرد دختر یا خواهرش را به ازدواج با مردی دیگر درمی آورد و در برابر، آن دیگری نیز دختر یا خواهرش را به تزویج او درمی آورد. بر این اساس، مهریه ای در بین نبود و هر زن، مهریه زن دیگر محسوب می شد. گفتنی است «شغار» از ریشه «شغر» به معنای دور ماندن است و چون در این نکاح، زن از مهریه دور نگاه داشته می شد، به آن شغار می گفتند. البته در این نکاح، ضرورت داشته که هر مردی، زنی را که زیر ولایت اوست به ازدواج با طرف مقابل درآورد. رسول اکرم (صلی الله علیه وآله) این نکاح را منع کرد.

اما هم چنان در برخی از جماعات بدوی، بدون آن که بد شمرده شود، رایج است، چنان که این ازدواج در عراق «جبین به جبین» نامیده می شود، گاهی نیز آن را «مقایضه» به معنای معاوضه يك شخص با شخص دیگر نام می نهند که در چنین نکاحی، رسم بر این است که هر طرف با زوجه خویش، از نظر اکرام یا اهانت، همچون طرف مقابل رفتار کند. قابل تذکر است که این نکاح در برخی از مناطق افغانستان و کشور های ، مانند استرالیا، گینه نو، سوماترا و نیز نواحی بسیاری از هند، سبیری، ترکستان و آفریقا هنوز هم وجود دارد. تحلیل گران علت انجام چنین نکاحی را، فقر و ناتوانی مالی در پرداختن مهریه به شمار می آورند.

ازدواج اجباری:

شخص به نزد قوم دختر میرفت و از آن خواستگاری میگرد ، بعد از خواستگاری شرایط ازدواج توسط اولیای دختر تعیین میشود و بعد از تعیین شرایط ازدواج صورت میگرفت . بعد از مراسم دختر مطیع مطلق مرد بود و باید همه شرایط مرد را می پذیرفت .

نکاح ضماء:

در زمانی که تعداد از زنانه در جامعه تقلیل یافت و به اصطلاح کمبود زنان بود ، در اقوام پیشین طوری مروج شد که : چند مرد با يك زن ازدواج کند و نام این گونه ازدواج را نکاح (ضماء) گذاشته بودند.

ازدواج صداق و یا متعه و موقت:

عبارت از نوع ازدواج که زمان ونه مهر آن معین باشد .

نکاح متعه یا صیغه :

متعه یا ازدواج موقت، یا صیغه در بین اعراب دوران جاهلیت مشهور بود. در این نکاح، از ابتدا مدت ازدواج معلوم می شد و با اتمام آن مدت، زن و شوی از هم جدا می شدند. به چنین ازدواج موقتی «متعه» می گفتند، زیرا به قصد استمتاع از زن (در مدتی مشخص) تحقق می یافت، چنان که تاجران و نیز جنگ جویان در سفر، و در مناطقی دور از خانه و وطن، به نکاح متعه رو میاوردند ، وقتی مدت آن پایان می یافت، عقد، خودبه خود فسخ می شد و تاجر نیز به مسافرت خویش ادامه میداد . این نوع ازدواج در دین اسلام در بدو برای یک بار حلال و بعداً توسط پیامبر صلی الله علیه وسلم برای ابد حرام گردید .

مضرات صیغه :

1- قانون گذار ازدواج دینی پروردگار است و سنت آن را هم پیامبرش چون پیام آوران گذشته پیاده کرده است.

صیغه مذهبی امروز سنت جاهلیت قبل از اسلام بود و علمای مذهبی بعد از اسلام آن را رسمیت دادند.

2- در قانون ازدواج دینی مرد مکلف می شود که ابتدایه یک زن اکتفا کند ، و سپس در شرایطی مراعات کردن عدل میتواند تا چهار ازدواج داشته باشی . (نساء/14) در متعه (صیغه مذهبی) برای زن محدودیتی وجود ندارد .

3- در قانون ازدواج الهی، نفقه چون غذا، مسکن، لباس بر عهده مردست .

(بقره 5/5) در حالیکه در قانون صیغه مذهبی ، چنین مسؤلیتی به مرد سپرده نشده است .

4- در ازدواج دینی قوانین ارث مطرح است ، در صیغه مذهبی ارث بی معناست .

5- در ازدواج دینی مسئله نسل و مسئولیت فرزند شرط است ، در صیغه مذهبی چنین قوانینی حاکم نیست .

6- عدالت در ازدواج دینی میدان وسیعی دارد در صیغه مذهبی چون با هم زندگی نمی کنند عدالت بی معناست .

7- در قوانین ازدواج دینی طلاق هست (طلاق/1) در صیغه مذهبی چنین قانونی نیست .

8- در قوانین ازدواج دینی مرد مسلمان نمی تواند با مشرک ، کافر ، زانی ازدواج کند (بقره/221) در صیغه و زنا این حرفها معنا ندارد .

9- در ازدواج دینی اگر طلاق پیش آمد و زن بار دار بود نفقه زن تا پایان حمل و بچه پس از حمل بر عهده مردست ، در صیغه مذهب پس از رفتن زن همه چیز تمام است .

10- در ازدواج دینی مرد مکلف است قبل از مباشرت نصف مهریه زن را بپردازد و پس از آن تمام مهر را ، ولی در صیغه مذهب همان مبلغ اولیه کافی است .

11- ازدواج در دین به معنی پیوند، گره، و ضمانت است و دو طرف به قصد زوجیت دائم حاضر می شوند، در «صیغه» یا زانی مذهب قید زمانی برای زن نیست او می تواند بی نهایت به صیغه برود .

12- در قانون ازدواج زن متوفی نفقه می برد ولی در صیغه چنین قانونی نیست .

13- در ازدواج دینی ، محبت و ترحم پیش می آید که می فرماید: در دوران کهولت یاور یاور یکدیگرند (سوره بقره/183) .

در حالی که زن صیغه ای در دوران پیری و بی سرپرستی منفور اجتماع می شود .

نکاح مضامده:

ازدواج مضامده، عبارت از معاشرت زن با مرد اجنبی (غیر از شوهر) است. در جاهلیت، مضامده در ایام قحطی و فقر رواج زیادی داشت. در آن زمان، مرد فقیر همسر خود را به بازاری مخصوص می آورد تا یک مرد غنی او را برگزیند.

آن گاه زن در اختیار آن مرد قرار می گرفت و از این طریق، هم خود زن از شر گرسنگی و فقر نجات می یافت و هم آن که پس از مدتی با مال و طعام به خانه شوهر اصلی اش برمی گشت.

قابل توجه است که در مدت مضامده یک زن، او فقط در اختیار همان مرد مضامده کننده قرار داشت، به طوری که از شوهر اصلی دور می جست و نیز در یک زمان، به مضامده های متعدد (با چند مرد) نمی پرداخت. ولی در نکاح متعه چنین نیست .

ازدواج اماء :

ازدواج اماء مخصوص به ازدواج با کنیزان بود ، زمانیکه مردم کنیزان را از جاهای مختلف خریداری میگردند ، بدون تادیه مهر با ایشان همبستر میشدند .

ازدواج رهط :

نکاح مشارکت یا دسته جمعی. در این نوع ازدواج، عده ای از مردان در تصاحب یک زن شرکت می کردند.

ازدواج اختین :

ازدواج با دو خواهر در یک زمان .

عرب در جاهلیت، به طور همزمان با دو خواهر و احیاناً با بیشتر از دو خواهر در یک زمان ازدواج می کرد که در زبان عربی از آن به «جمع بین الأختین» تعبیر می شود. پس از ظهور دین مقدس اسلام، این نکاح به نص قرآن کریم، و نیز نهی رسول اکرم ممنوع شد . (برای معلومات مزید مراجعه شود آیه 23 سوره نساء وحیدیتی که پیامبر صلی الله علیه وسلم برای یکی از صحابی (فیروز دیلمی) که دو خواهر را در عقد ازدواج خویش داشت ، اما پس از این که به دین اسلام مشرف شد ، پیامبر(صلی الله علیه وسلم) برایش فرمود: « یکی را برگزین و دیگری را طلاق بده»

ازدواج مخدانه (دوستانه) :

وقتی « زنی » مردی را یا « مردی » زنی را به دوستی می گرفت. «مخدانه» در لغت به معنای «مصاحبه» و «دوستی داشتن» است؛ یعنی زنی برای خود، مردی را، و مرد برای خود، زنی را به دوستی برمی گزید و آن دو دوست با هم رفت و آمد و نزدیکی می کردند. و هر زمانیکه از آن اولادی بدنیا می آمد ، زن اعلان میکرد که اولاد متعلق به کی است ، سپس مرد، همان زن را به ازدواج خود در می آورد. طبری در تفسیر خود، در تفاوت میان «زنا» و «مخدانه» مینویسد :
زن زناکار به طور علنی زنا انجام می داد، اما زن مخدانه، خویشتن را برای دوست (خلیل، خَدَن) خود نگاه می داشت تا با او مخفیانه - نه آشکارا - همبستری کند .
در دین مقدس اسلام، این نکاح بنا به نص قرآن کریم (... و لامتخذات أُخْدان ...) (نساء آیه 25) ممنوع شد. در قرآن از زنانی که به مخدانه می پرداختند به لفظ جمع (متخذات اخدان) تعبیر شده است، از این رو برخی به اشتباه گمان کرده اند که مخدانه دقیقاً همان ازدواج «رهط» بوده است. در این میان، با توجه به این که «ذات خَدَن» به معنای «ذات الخلیل الواحد» (زنی که يك دوست دارد) تفسیر شده است، می توان دریافت «ذات الأخدان» هم به معنای این است که يك زن چندین دوست داشته باشد، اما این دلیلی بر آن نیست که در مخدانه، همواره همانند ازدواج رهط چندین دوست در کار بوده است .

نکاح رهط :

در ازدواج رهط، گروهی از مردان (رهط) که کمتر از ده نفر بودند، همگی با يك زن آمیزش می کردند که این عمل، براساس رضایت آن زن و توافق این گروه از مردان بود. پس هرگاه زن حامله می شد و وضع حمل می کرد، زن همه آن مردان را فرامی خواند که همگی باید حاضر می شدند. سپس زن، رو به آن جمع می گفت: «همگی به آن چه از کار شما بوده آگاهید؛ من فرزندی زاییده ام» و در آن زمان، یکی از مردان را معین می کرد و با اشاره به مولود، خطاب به او می گفت: «ای فلان کس! این پسر توست، هر اسمی که دوست داری روی او بگذار». بدین ترتیب ، زن مولودش را به یکی از افرادِ رهط (گروه) منتسب می کرد که شخص مخاطب نیز حق انکار آنرا نداشت. البته این در صورتی بود که مولود پسر باشد، اما اگر دختر بود، زن چنین نمی کرد، زیرا عرب از مولود دختر کراهت داشتند و حتی احتمال قتل آن مولود درمیان بود.

ازدواج استبضاع :

شخص همسر خود را در اختیار مردی که شجاعت یا صفات شجاعت و یا کرامتی داشت برای همجواری قرار می داد تا از او صاحب فرزند شود. زمانیکه زنش نزد شخصی دیگری قرار میگرفت ، زوج اصلی از مجامعت با آن زن دوری می کرد تا زن از آن مرد حمل بگیرد و سپس وقتی بچه به دنیا می آمد به همان شوهر اصلی خویش مراجعه میگردد . برخی از اوقات طوری واقع هم میگردید که زنی بی شوهر از مرد بیگانه ای تقاضای «استبضاع» و مجامعت می کرد.

هم چنین رسم برده داران بر این بود که کنیزان خود را به استبضاع با جوانان زیبارو یا زورمند تسلیم میگردد تا فرزندان با همان شکل برایشان بزایند و در نهایت، سود بیش تری به ایشان برسانند

ازدواج تعویضی :

دو مرد زنانشان را با هم عوض می کردند.

زنان صاحب رایه :

مؤرخین مینویسند در دوران قبل از اسلام در برخی از مناطق از زنان فاجر و بدکار، «رایت» و بیرق مخصوص بر خانه های خویش نسب می کردند که این، خود نشانه آن بود که هر مردی می توانست با آن زن همبستر شود . در مورد اولاد که از او بدنیا میامد معمول طوری بود : «اگر دو نفر در يك «طهر» با این زن همبستر شده باشد ، زن ، آن مولود را به یکی از آن دو ملحق می کرد، و چنین زنی «مقسّمه» نام داشت».

برخی دیگری از محققین مینویسند که زن : «... شخص «قیافه شناسی» را میاورد تا بنابر علم قیافه شناسی معین کند این مولود، ملحق به کدام يك از آن مردانی است که با آن زن معاشرت کرده است . بر این اساس، می توان گفت که اگر مردان کم شماری با زن نزدیکی کرده بودند، خود زن تکلیف مولود را معین می کرد، اما اگر آن تعداد مردان زیاد میبود ، مساله را به نظر قیافه شناس میبردند. هم چنین گاهی در بین مردها بر سر آن مولود منازعه می شد، زیرا بر خورداری از يك پسر یا يك پسر بیش تر برای عرب بسیار ارزش داشت.

ازدواج با امه (کنیز) :

در عصر جاهلی، نکاح با کنیزان و زنان اسیر شده در جنگ ها - چه کنیز خود و چه کنیز دیگران - نکاحی جایز و رایج بود. در اسلام نیز این گونه نکاح اجمالا با مقررات و شرایط خاصی تجویز شد که در منابع فقه اسلامی، احکام آن در «کتاب النکاح» تفصیلا آمده است. شایسته است که در تحقیقی مستقل، درباره وضعیت کنیزان و نیز وضعیت بردگان در طول تاریخ اسلام، هم چنین ازدواج آنان و جایگاه مولید ایشان تحقیق مستقلی انجام شود. اجمالا در این جا، ضمن یادآوری این گونه از نکاح در عصر جاهلی، به بیان این رسم در جاهلیت می پردازیم که «گاهی مردی پس از نزدیکی کردن با امه شخص دیگر، فرزند آن امه را می خرید، سپس رغبت می یافت و او را «فرزند خوانده» (دعی) قرار می داد. در آن هنگام، امه را نیز خریداری می کرد و «همسر» خویش قرار می داد».

اسلام با اکثر این ازدواجها به شدت مقابله کرد و چنین روشهای زناشویی را بصورت مطلق حرام دانست.

منابع عمده :

تفسیر کابلی ، کتاب احیا علوم الدین امام محمد غزالی
قانون مدنی افغانستان بخش امور متعلق به ازدواج
ارکان ، شرایط واحکام نکاح تألیف :مولوی داکتر محمد سعید « سعید افغانی» متوفی
هفت حوت سال ۱۳۶۳
صحیح مسلم ، صحیح بخاری و ریاض الصالحین

مشخصات کتاب :

نکاح در اسلام ورهنمود مشورتی برای عقد نکاح
تتبع ونگارش :
الحاج امین الدین « سعیدی - سعید افغانی»
ودکتور صلاح الدین «سعیدی -سعید افغانی»
درس ارتباطی :یا بریبننا لیک :
saidafghani@hotmail.com

فهرست عناون کتاب

م	عنوان	صفحه
1	مقدمه اول از الحاج عزیز (عزیزى)	
2	مقدمه دوم از سید ذاکرشاه سادات	
3	تقریظ بررساله از غلام ربانی « ادیب»	
4	پیشگفتار از امین الدین سعیدی ودکتور صلاح الدین سعیدی	
5	سن ازدواج	
6	دو خصلت بخصوص در آفرینش زن	
7	حکم ازدواج:(واجب، مستحب، حرام، مکروه و مباح)	
8	تعریف نکاح	
9	ارکان وشروط نکاح(ایجاب وقبول، وجودزوج وزوجه ،مهر،ولی)	
10	شرایط ازدواج	
11	حکم اسلامی در تعیین شاهد ان ولی در نکاح	
12	شهادت	
13	هدف از حضور دو شاهد عادل در عقد نکاح	
14	مراسم شهادت شاهدین	
15	وکیل مهر ونفس	
16	اهمیت مسأله تعیین مهر در نکاح	
17	حکمت وفلسه مهر در تاریخ بشریت	
18	جهیز	
19	محارم در امر ازدواج	
20	اسباب تحریم ابدی	
21	الف: زنانی که به سبب نسب حرام شده اند	
22	ب : زنانی که به سبب مصاهره حرام شده اند	

	ج - تحریم به سبب شیر خوارگی	23
	زنانی که بطور مؤقت حرام شده اند	24
	مراسم ایجاب و قبول	25
	خطبة نکاح	26
	قانون مدنی افغانستان و امور متعلق به ازدواج	27
	خواستگاری	28
	کفالت	29
	ممانعت از مصارف گزاف در امر ازدواج	30
	نکاح در بین دو عید	31
	شب زفاف	32
	ولیمه	33
	تعدد زوجات و موضع دین مقدس اسلام	34
	زن و شوهر لباس همدیگر نند	35
	هدایات اسلام در باره ازدواج	36
	وصیت امام احمد ابن حنبل برای پسر خود در روزی عروسی اش !	37
	انواع نکاح ها و ازدواج ها قبل از اسلام	38